ৰাজীৱ বৰুৱা

কিছুমান বোধৰ বৰণ

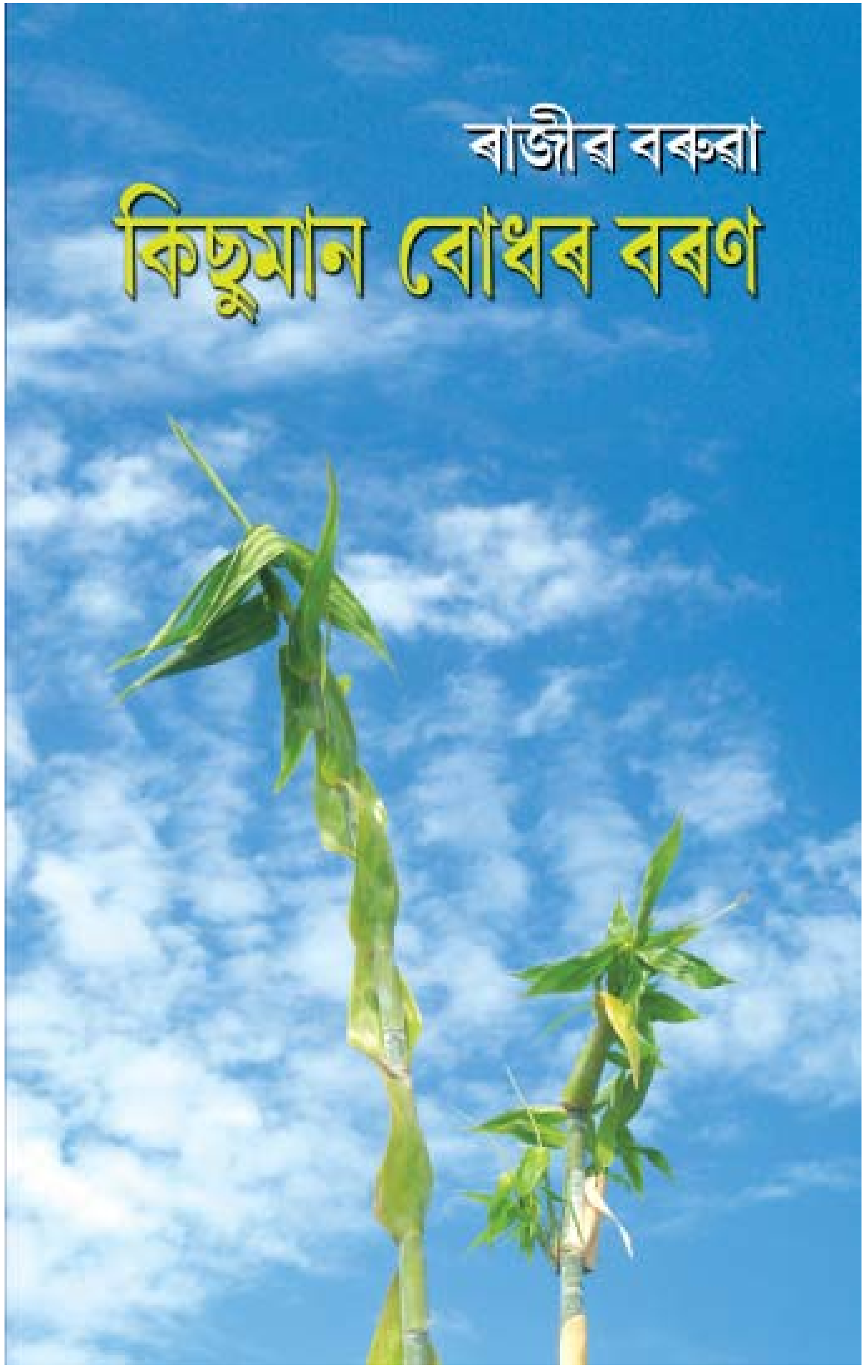

কিছুমান বোধৰ বৰণ

(ৰচনা কাল ঃ ২০০৬-২০১০)

ৰাজীৱ বৰুৱা

KISUMAN BODHOR BARAN
কিছুমান বোধৰ বৰণ
A collection of Assamese poems by Rajeev Barua,
published by *planet ink*, Pensionpara Road, Silpukhuri, Guwahati-3,
phone: +91 361 2660100 and distributed by AANK-BAAK, 3/bye lane no 5,
Natun Saraniya, Gandhibasti, Guwahati-3, Phone: +91 98641 22631

Price: ₹ 100.00

© Rajeev Barua.
Phone: +91 94351 40449
rajeev.barua@rediffmail.com

ISBN 978-81-921469-0-4

প্ৰথম প্ৰকাশ
ছেপ্টেম্বৰ ২০১১

প্ৰচ্ছদ (ফটোগ্ৰাফ-গ্ৰাফিক্স) আৰু অংগসজ্জা
কুশল দত্ত

প্ৰকাশক
planet ink, পেন্সনপাৰা পথ, শিলপুখুৰী, গুৱাহাটী-৭৮১০০৩
ফোন ঃ +৯১ ৩৬১ ২৬৬০১০০
e-mail: planetinkghy@gmail.com

পৰিৱেশক
আঁক-বাক, উপপথ নং ৩, নতুন শৰণীয়া, গান্ধীবস্তি, গুৱাহাটী-৭৮১০০৩
ফোন ঃ +৯১ ৯৮৬৪১ ২২৬৩১
e-mail: aankbaak@yahoo.com, gcnath31@gmail.com

মুদ্ৰণ
ভৱানী অফছেট এণ্ড ইমেজিং প্ৰাঃ লিঃ
ৰাজগড় ৰোড, গুৱাহাটী-৭৮১০০৭

শুভ বোধৰ হাতত

***কিছুমান বোধৰ বৰণ** মোৰ ষষ্ঠ সংকলন। অভিব্যক্তি হ'বলৈ জাকি মাৰি ওলাই অহা কিছুমান বোধক মই কি ৰং দিব পাৰিছোঁ তাক বিচাৰৰ সৰ্বময় ভাৰ ৰসগ্ৰাহী পাঠক সমাজলৈ এৰিলোঁ। কিতাপখন পৰিৱেশনাৰ ভাৰ লোৱাৰ বাবে 'আঁক-বাক' প্ৰকাশনৰ শলাগ ল'লোঁ।*

অনুক্ৰম

টেকেলি ভঙাৰ খেল ॥ ০৭ উন্মেষ ॥ ০৮
ভোমোৰাগুৰিত প্ৰাতঃভ্ৰমণ ॥ ০৯ এৰাতিৰ
সাধু ॥ ১০ ঘৰ সৰা মানুহজনী ॥ ১১
বিলনীয়া ॥ ১২ পোন বাটৰ মানুহ ॥ ১৪
তুলাচনীত ভোক ॥ ১৫ ছিদ্ৰ-পুৰাণ ॥ ১৬
নিহত-১ ॥ ১৭ কাহিনী লিখাৰ কাহিনী ॥ ১৮
তথাগত ॥ ২০ নেটৱৰ্ক ॥ ২১ আপুনি প্ৰথমে
আপোনাৰ ॥ ২২ কা আৰু কে ॥ ২৪ এদিন
দেওবাৰে ॥ ২৫ সঞ্চাৰক ॥ ২৬ পানী ৰঙৰ
ছবি ॥ ২৮ ছায়াযুদ্ধ ॥ ২৯ অংগ-বহিৰংগ ॥ ৩০
এখন টেবুলৰ সমতলত ॥ ৩১ এটা কবিতাৰ
দ্বিতীয় খচৰা ॥ ৩২ প্লুটো-দশা ॥ ৩৩ নতুন
জোতা ॥ ৩৪ অচিনা মুখ ॥ ৩৬ বাকলি
বিজ্ঞাপন ॥ ৩৭ ৰিচাইক্যল বিন্ ॥ ৩৮
পূৰ্বৰাগ ॥ ৪০ গুপ্ত-দোষ ॥ ৪১ ফুটবল ॥ ৪২
আওটনি ॥ ৪৪ চৰাইপানী ॥ ৪৫ কুঁৱলীৰ
কবিতা ॥ ৪৬ জীৱন অন্যত্ৰ ॥ ৪৮ নীড়ৰ
আশ্ৰয় ॥ ৪৯ ষ্টেচন ৰখীয়া ॥ ৫০
শোক আৰু শ্লোক ॥ ৫১ চলিখৰি ॥ ৫২
ওলমা ঘণ্টা ॥ ৫৩ পানী ধৰ্ম ॥ ৫৪ আকাশলৈ
চোৱা ভাল ॥ ৫৬ বন্ধন বা বন্ধনহীনতা ॥ ৫৮
মৃত্যুপক্ষ ॥ ৬০ অৱৰোহণ ॥ ৬১ প্ৰত্যাৱৰ্তন ॥ ৬২
অৱশেষ অমিয়া ॥ ৬৪ পুৰা-বৃত্ত ॥ ৬৫ নিশি
কথা ॥ ৬৬ মিছড়্কল ॥ ৬৭ বিষয় তালিকা ॥ ৬৮
মহানগৰীৰ কেমিকেল গধূলি ॥ ৭০
আপেক্ষিক ॥ ৭২

টেকেলি ভঙাৰ খেল

কাৰো খেলৰ বাবে কুমাৰে
গঢ়া নাছিল মাটিৰ টেকেলিবোৰ
ভাগে বুলি চাকৰপৰা নমাই
সযতনে ৰ'দত মেলি দিছিল
কুমাৰৰ ইচ্ছাক জুইৰ তাপে দিলে ৰং
ৰ'দৰ তাপে মটীয়া বৰণ

ভঙাৰ আনন্দই যেতিয়া মূল্য দিব পাৰে
ঠুনুকা টেকেলি কেনেকৈ নভঙাকৈ থাকে
ভাঙি ভাঙি আকৌ গঢ়াৰ অভ্যাসৰ বাবে
কুমাৰৰ হাতলৈ সপোনৰ মুদ্ৰা আহে

অন্ধৰ ভাও ধৰি চকু নবন্ধাকৈয়ে
ভঙা দেখিছোঁ বহু মানুহৰ মন
একোখন পৰিপূৰ্ণ সুখৰ সংসাৰ
অথচ চকু বান্ধি খেলোঁ আমি
টেকেলি ভঙাৰ খেল

মাটিৰ টেকেলি ভঙাৰ আনন্দ
ঘামুচি ফুটাই পোৱা সুখ
ভাঙি পেলোৱাৰ দুখৰ ভৰত জন্ম
আকৌ নতুনকৈ গঢ়াৰ স্বপ্ন
পূৰ্ণতাৰপৰা জন্ম হেজাৰ
পূৰ্ণতাৰ জন্ম শূন্যতাৰপৰা...

■

উন্মেষ

ভাবনাৰ মাছে আজি বৰকৈ খুঁটিছে
বৰশীৰ দীঘল ডাঁৰিত পৰি
ৰঙা জিঞাৰ দহোকুৰি আমনি
তথাপি—
স্পষ্টকৈ শুনিছোঁ তাহানিতে শুনা
শুনি পাহৰি যোৱা পুৰতি নিশাৰ চৰাইৰ মাত
দেখিছোঁ কেঁচু বগোৱা নিমজ পিছল বাট
শুকান মাটিত ফুলা
বৰষুণ ফুলৰ গোন্ধে সকলোকে বলিয়া কৰে

হিয়া ধুনি ধুনি বতাহত
শিমলু তুলাবোৰ উৰিছে
নাহৰ পাতত বতাহে লিখিছে আদৰণী আখৰ
গাভৰু চকু ঘনেপতি বাটলৈ যায়

জুই ভুগিছে দহনত
শিল কাঠিন্যত
পানীয়েও আমনি কৰে
বন্ধ দুৱাৰ খোলা
সোমাই আহক নতুন অতিথি

আচলতে কোনে কিদৰে খোলে দুৱাৰ নাজানো
খুলিবৰ বাবেই বন্ধ হৈ থাকে
সৰু-বৰ সকলো দুৱাৰ...
■

ভোমোৰাগুৰিত প্ৰাতঃভ্ৰমণ

ওপজিয়েই বেলি মাছুৰৈৰ জালত পৰিল
শান্ত সৰোবৰৰ জলকান্তি
সোণালী সূতাৰে বোৱা জালত
বন্দী বেলি
এটা তেজাল মাছৰ দৰে ছট্‌ফট্ ছট্‌ফট্
অস্থিৰ জলছবি

দীঘল দলং চাবলৈ যোৱা
খৰ খোজ ৰৈ গ'ল
অলপ আগেয়ে পানী-যুঁৰলিত
বগলীটোৰ সৈতে চুপ লৈ থকা
নাওখনে এতিয়া বেলিটো লৈ খেলিছে

বেলি নাৱৰ টিঙত বহিছে
পানীত বুৰ মাৰিছে
পিছে পিছে নাওখনো গৈ
বেলিটোৰ বোকোচাত উঠিছে

মাছৰ বাকলিত মুখ চাই
নাৱৰীয়াই ঘাটলৈ নাও চপায়
বেলি নাৱৰ কোলাত নে
নাও বেলিৰ বোকোচাত—
বামে-পোহৰে উজুটি খায় পদাতিক!
■

এৰাতিৰ সাধু

তেল চাকিৰ শেঁতা পোহৰত
দুহাতৰ আঙুলিবোৰ একেলগে বৈ বৈ
মানুহজনে বাঘ, ভালুক, হৰিণ, বান্দৰ সাজিছে
ৰঙা আলতীয়া মাটিৰে লিপা
ইকৰাৰ বেৰখনত তাৰ ছাঁ পৰিছে
কণমানিহঁতৰ চকুত টোপনি নাই

তেল পুৰি শেষ হৈ যেতিয়া নুমায় চাকি
চন্দ্ৰজলে কিমান ধুৱাব পৃথিৱীৰ মাটি
হেৰোৱা বাঘ, ভালুক, হৰিণবোৰ বিচাৰি
জয়াল অৰণ্যই জুপুৰিটোক ধৰিলেহি ঘেৰি
ভয়তে পেপুৱা লাগি টোপনি গ'ল অকণি
সপোনতে সি অৰণ্য-দেৱতাক দেখিলে
দেৱতাই তাক গছৰ মিঠা শিপা খাবলৈ দিলে
অত দিনৰ মূৰত পেট ভৰাৰ পাছত সপোনতো
তাৰ কি লালকাল টোপনি...

ইয়াৰ পাছত কি হ'ল...
কাপোৰ-কানি ক'লা হ'ল
সকলো ঘৰাঘৰি গ'ল...
■

ঘৰ সৰা মানুহজনী

ঘৰ সাৰি থকা মানুহজনীক নামাতিবা
মাতিও নোপোৱা মাত
এমুঠি যাদুকাঠীৰে তাই খেদি ফুৰে চয়তান

তাইক কোনেও আমনি নকৰিবা
ঘৰ শত্ৰুৰ সৈতে তাইৰ চলিছে ৰণ
সকলোৰে বাবে তাইক অকলে
গাবলৈ দিয়া নিৰ্মল প্ৰাণৰ গান

ঘৰৰ আন্ধাৰ কোঠালিবোৰ তাই ভাঙে
ভাঙি তাইৰ ইচ্ছামতে গঢ়ে
ওখ ওখ বেৰ বগাই তাই এলান্ধু-নিয়তি গুচায়
দেৱতায়ো তাইৰ আশ নাপায়

ঘৰ সৰা মানুহজনীক একো নুসুধিবা
তাইৰ একো উত্তৰ নাই
টান ৰোগীক অপাৰেশ্যন কক্ষত ভৰাই
বাহিৰত বৈ থকা আত্মীয়ৰ দৰে
য'তে আছা ত'তে থাকা

নিৰ্জনতাৰ গড় বান্ধি ঘৰ সৰা মানুহজনী
অকলে সোমাই থাকে
মাতি থাকিলেও একো নুশুনে— বধিৰ বতাহ

দিনৰ শেষ দেৱালখন বগাই
ক'ত জানো তাই অদৃশ্য হয়
পাছদিনা পুৱা যেতিয়া তাই উভতি আহে
আমাৰ ঘৰ সৰা হৈ যায়
সাৰি যোৱা দেখিও তাই ঘৰবোৰ আকৌ সাৰিবলৈ লয়

ঘৰ সাৰি থকা মানুহজনীৰ বাট নেভেটিবা
পুনৰ জী উঠিব চয়তান
■

বিলনীয়া

আগতে আইতাই সাধু কয়
চোতালত জোনাকী পৰুৱাই পোহৰ বিলায়
নাতিয়ে নেওতা পঢ়ে
নাহৰৰ ডালত কুঁহিপাত মেলে
বাৰীৰ বগী জামুজোপা ফুলে

আজিকালি একো নুফুলে সহজে
ভাগ্যৰ চকৰি নিজে নুঘূৰে
কোনোবাই ঘূৰাব লাগে
ঘূৰাই থকাজনৰ নাক-মুখহে ঢকা
চৰ্ম চকু ঘোৰ আন্ধাৰতো খোলা
চাই থাকিব পাৰে জগতৰ ফুটা-বিন্ধা
ক্ষমা কৰা ন্যায় দেৱী-দেৱতা,
তোমাৰ চকুত যে ক'লা কাপোৰ বন্ধা

কূঁৰা এটা খান্দি তাৰ পানী খাবলৈ
পোৱাই ভাগ্য নেকি?
শিলটোত উজুটি নোখোৱাকৈ
বাচি যোৱাই ভাগ্য?

ভাগ্য-বিলনীয়াই জানে
কাৰ পাতত কি বিলালে সুতে-মূলে আহে
অলৌগুটি তলৌগুটি কচুগুটি ঘাই
এইখন হাতে বিলোৱাটো সিখন হাতত পায়

দূৰলৈ নাযাওঁ আহক
আমাৰ গাঁৱৰ ভোজৰ বিলনীয়াজনলৈকে চাওক
নাক-মুখ এখন নিকা গামোচাৰে ঢকা
কাৰ পাতৰ আগত মঙহৰ জোলৰ হেতাখন
কিমানবাৰ ঘূৰিব লাগে জানে
জানে কাৰ পাতত কি পৰিছে
শোকোতা নে মুকুতা

আইতাই ক'ব নে পুৰণি সাধুবোৰ
নাতিয়ে তেতিয়াহে নতুন নেওতা পঢ়িব
■

পোন বাটৰ মানুহ

মানুহে যেতিয়া পোন বাট বিচাৰি যায়
অভ্যাসবশতঃ এবাৰ নিজৰ বাঁওফালে চায়
হয়তো থাকিব পাৰে এডোখৰ মুকলি ঠাই
সজা ভাঙি উৰিব পাৰে চকুৰ চৰাই

পিন্ধি থকা কামিজটোৰ জেপ নাথাকিলেও
অভ্যাসবশতঃ সোঁহাতখনে যেতিয়া খৰকৈ
বুকুৰ বাঁওফালে খেপিয়ায়
একো নাপালেও হাত পাতি থকাজনৰ
কিবা এটা পোৱা যেন লাগে

শৰীৰী ভাষায়ো শূন্যতা পূৰায়
চকুৰপৰা ওলোৱা পানী চকুতে শুকায়

নিৰ্জনতাত বহি কবিয়ে যেতিয়া কয়—
মানুহ মানে অন্য একো নহয়
একোখন ঠাই
ভাব হয় পোন বাটৰ মানুহ
মানুহৰ ওচৰলৈকে যায়

আকৌ শিশু হৈ বিচাৰি ফুৰে আনৰ শিশুকাল

■

তুলাচনীত ভোক

সিদিনা চাউল এবস্তা কিনোতে
লগতে দুটা নিগনিও আহিল
পাছদিনা দোকানীক গৈ সুধিলোঁ—
কথাটোনো কি— এইটো কি এটা নতুন নিয়ম
যিদৰে দুটা কিনিলে এটা ফ্ৰী
শিশু খাদ্য কিনোতাক বিনামূল্যে এটা পুতলা পিষ্টল

এইদৰে সম্পদৰ সৈতে জোৰা হৈছে নেকি
বাঁহ ফুলা দেশৰ দায়-দশা
অভাৱ আৰু যোগানৰ নতুন সমীকৰণ
সমস্যাবোৰ এনেদৰে ভগাই ল'লে
সমতা আহিবলৈ বেছিপৰ নালাগিব কিজানিহু

আজব এই দেশ
উৎপাদনৰ আগেয়েই শস্য বিতৰণো হৈ যায়
যিদৰে ধানে গেঁৰ ধৰাৰ আগেয়ে
পথাৰৰ আলিত নিগনিয়ে গাঁত খান্দে

খাৰবীয়া সৰহ হ'লে বস্তা হিচাপত
চাউল কিনিবই লাগিব
লগত পুৰণি মিতিৰ ফুৰিবলৈ নিগনিও আহিবই
তবধ মানিব লাগে দেখি
এধানিমান নিগনিৰ ভূগোলৰ জ্ঞান

মডেল হ'বলৈ গৈ একোকে নাখাই
শুকাই-খীণাই গ'লেও তুমি
ৰেম্পত উঠি কেটৱাক্ কৰিবৰ বাবে
থিয় হ'বতো পাৰিব লাগিব

ভোকৰ সৈতে খেলা কৰি কোনো জিকা নাই...

■

ছিদ্ৰ-পুৰাণ

তুমি আক্ষেপ কৰিছা
তোমাৰ নতুন ঘৰটোত
এটা ফাঁক থাকি গ'ল

মই ক'লোঁ— তুমি কবি, দ্ৰষ্টা
খিৰিকীৰ ফাঁকেৰে দেখা
গাভৰু মুখখনিহে আটাইতকৈ
ধুনীয়া দেখি...
বসুমতীৰ ফাটত লুকায় সীতা সতী
ভগা আইনাৰ ফাঁকেৰে
শুকান বতাহৰো গান শুনি
বাঁহীৰ ফুটাত বৈ থাকে পৃথিৱীৰ গান
সৌন্দৰ্যৰ চখে বিন্ধে নাক কাণ নাভি
চাবিওচোন তলাৰ ছিদ্ৰসন্ধানী

ৰাতিৰ বৰযুণজাকে আন্ধাৰতে
মাটিৰ ছিদ্ৰ বিচাৰি ফুৰে
বীৰ্য সৰে... বীজ ফুটে
তৰ্জনীয়ে বিচাৰি ফুৰে
গুটি ভৰাবলৈ গাঁত
সীয়নি সীয়া বটিয়াই বিচাৰে বেজীৰ ফুটা
সৃষ্টি... সৃষ্টি... সৃষ্টি
■

নিহত-১

আজি তেওঁ নিহত হ'ল
অস্বাভাৱিক অকাল মৃত্যু

যিসকলে তেওঁক দিনৰ পোহৰত দেখিছিল
তেওঁলোকে শোক কৰি ক'লে—
তেওঁ আছিল এজন সন্ন্যাসী
বেলি নুঠাৰ আগতেই গংগাৰ
পাৰলৈ আহি নিতৌ স্নান কৰিছিল

তেওঁক ৰাতি দেখাসকলে ক'লে—
সি আছিল এটা উগ্ৰবাদী
পুৱতি নিশাতে উঠি গংগাৰ
পাৰলৈ আহি ৰাতিৰ জখম
আৰু তেজৰ দাগবোৰ ধুইছিল
নদীৰ বালিত পুতিছিল পিষ্টল-কাৰ্বাইন

দিন-ৰাতি উভয়তে তেওঁক কোনেও নেদেখিলে
(হয়তো তেওঁ নিজেও নিজক)

তেওঁ নিহত হোৱা বাতৰি পঢ়ি
তেওঁক কোনোদিনে নেদেখাজনে ক'লে—
তেওঁ আছিল এটা গো-ধূলি
■

কাহিনী লিখাৰ কাহিনী

কাহিনী লিখিবলৈ তেওঁৰ জন্ম।
লিখাৰ বাবেই তেওঁ ধাৰণ কৰিছে প্ৰাণ।
অথচ তেওঁ কাহিনী লিখাৰ কোনো প্ৰয়াসেই কৰা নাই।
বৰং লিখাৰপৰা তেওঁ যেন আঁতৰি আহিছে।
তেওঁ যে কাহিনী লেখক— এই চেতনা তেওঁ জড় কৰি থৈছে।
কিন্তু যিদিনাই লেখকৰূপে তেওঁৰ জন্ম—
সিদিনাই এটা কাহিনী তেওঁৰ লেখক সত্তাত নিষিক্ত হৈছিল।
কাজেই এই কাহিনীৰ আত্মপ্ৰকাশৰ উক্‌মুকনি হৈছিল তেতিয়াই
লেখক এই বিষয়ে অজ্ঞ নহ'লেও তেওঁৰ কলম স্থবিৰ।
কিয় এই দীৰ্ঘসূত্ৰিতা? প্ৰকাশৰ উজু বাট বিচাৰি কাহিনী ব্যাকুল আৰু অস্থিৰ
কিন্তু কাহিনীৰ এই অৱস্থাটো মূৰ্ত হৈ উঠা নাই।
অতএব, লেখকে ইয়াৰ উমান পাব কিদৰে?
লেখকৰ সংবেদন বীণৰ তাঁৰ শূন্যতে কিয় কঁপিব?
এফালে লেখকৰ নিৰাসক্ত নিৰ্লিপ্তি আৰু আনফালে তাৰ অৰণ্যৰোদন।
লেখকে তেওঁৰ মনোজগতত, চিত্ত প্ৰবৃত্তিত
অপৈণত কাহিনীটো লৈ খেলি ফুৰিছে নেকি?
যিদৰে ঘন অৰণ্যত বলৱান শ্বাপদে তাৰ চিকাৰ লৈ খেলি ফুৰে।
অপৰিণত কাহিনীয়ে উদ্বেগেৰে লক্ষ্য কৰিছে
লেখকে কিদৰে পৰিপূৰ্ণভাৱে জীৱন কটাইছে।
পাৰ্থিৱ জগতৰ সকলো ৰূপ-ৰং-ৰস আচ্ছাদন কৰি উদ্‌যাপন কৰিছে জীৱন।

পালন কৰিছে প্ৰতিটো ইন্দ্ৰিয় উৎসৱ।
নাই কোনো "শুধু দিন যাপনেৰ, শুধু প্ৰাণ ধাৰণেৰ গ্লানি।"
এদিন যে কাহিনীয়ে পূৰ্ণতা পাব— এই ধাৰণা কৰাও এতিয়া অবান্তৰ।
অথচ স্বতন্ত্ৰ পৰিচয় বিচাৰি কাহিনী অধীৰ-অস্থিৰ-বিবশ।
কোনো শাপভ্ৰষ্ট দেৱদূতৰ দৰে সি শিলীভূত, লেখকৰ সোণালী
কলমৰ পৰশে তাত প্ৰাণ সঞ্চাৰ কৰিব।
নিজৰ সময়ৰ সীমাত থাকি গোটেই জীৱনত লেখকৰ এটা মাত্ৰ
কাহিনী লিখিবলৈ আছে।
কোনো কবিয়ে হেনো আজীৱন এটা কবিতাকে লিখি থাকে।
লেখক দৃঢ়সংকল্প—
কাহিনী লিখিবলৈ জীয়াই আছে বুলি তেওঁ যেতিয়া পাহৰি যাব
মনৰ এক তন্ময় অৱস্থাত তেতিয়া লিখিবলৈ ল'ব সেই কাহিনী—
যি তেওঁৰ সত্তাত নিষিক্ত হৈ আছে।
অখণ্ড জীৱন আৰু জগতৰপৰা আহৰিত সমুদায় দৃষ্টি আৰু
আৱেগিক অনুভৱে দিব তাত প্ৰাণ-তেজ-বীৰ্য-ঘাম।
তাৰ পিছত চিৰকালৰ বাবে স্তব্ধ হৈ যাব তেওঁৰ কাপ-মৈলাম।
কাহিনীৰ জন্মদিনত তেওঁৰ মৃত্যু ঘোষিত হ'ব।
তেওঁ অজ্ঞাতলোকলৈ যাত্ৰা কৰিব...

■

তথাগত

(বোধিবৃক্ষৰ কাষত)

ইমান দূৰলৈ গৈ ঘূৰি আহিব পাৰিনে
ঘূৰি আহি পামহিনে এই জীৱন, তথাগত
মহাসন্মিলনৰ পাছত ভাগৰুৱা মানুহবোৰ
যেতিয়া শুই নিঃপালি দিয়ে
সকলোৰে নিশ্চল দেহৰ অংগ-উপাংগবোৰ
চাৰিওফালে সিঁচৰতি হৈ পৰি থাকে
তাৰ মাজৰপৰা উঠি হাতত সাৰে ভৰিত সাৰে
মই তোমাৰ ওচৰলৈ যাওঁ, তথাগত

শিলত তোমাক নাপাই গছক উপাসনা কৰোঁ
পৰুৱাৰ দৰে বগাই ফুৰোঁ গছৰ শীতল ছাঁ
ইয়াত কোনেও কাৰো ছাঁও নগচকে
গছৰ ছাঁৰ ঋণ শুজিবলৈ তোমাক বিচাৰি চাওঁ
তথাগত, তুমি যে বহুত দূৰলৈ গ'লা
ঃ ইমান দূৰলৈ গৈ ঘূৰি আহিব পাৰিনে
ঘূৰি আহি পামহিনে এই জীৱন, তথাগত

ঃ ঘূৰি অহাৰ বাবে কোনো ইমান দূৰলৈ নাযায়
শূন্যৰপৰা শূন্যলৈ এই যাত্ৰা
জীৱন শূন্যৰেই উপাসনা
পৱিত্ৰ শূন্যতা

■

নেটৱৰ্ক

আকাশত ৰহণ সানি ৰঙা বাছ গুচি গ'ল
এতিয়া বিষণ্ণ গধূলি
বাছ আস্থানটোৰপৰা উভতি আহিছে যুৱতী
মুখত বয়সৰ ডেই যোৱা দাগ
"মোৰ ভাগ্যত সদায় এনেকুৱা হয়"—
কথাষাৰ তাই আলিবাটকে ক'লে কিজানি
হয়তো দুই-এক ঘৰমুৱা পথিকেও শুনিলে

নিজৰ বাট এটা গঢ়ি তাই গৈ থাকিল

ঠিক পিছতে এজন চাইকেল আৰোহী
বাঁও কাণত এটা ম'বাইল গুজি
মিছ্‌ড কল পোৱা বুলি বতাহতে চিঞৰি
জোৰেৰে ধাৱমান হ'ল যুৱতীৰ বাটেৰে
(মই স্পষ্টকৈ দেখিলোঁ—
তেওঁৰ চাইকেলখনৰ কেৰিয়াৰ খালী)
সেই বাটেৰেই গ'ল এখন বিলাসী গাড়ী
আৰোহীৰ কোলাত এটা লেতু-সেতু লেপ্‌টপ্
নেট খুলি চাইছে প্ৰৱাসী প্ৰেয়সীৰ মেইল
ভ্ৰাম্যমাণ ই-ভালপোৱা...

বিঃ দ্ৰঃ অৱলীলাক্ৰমেই এই সকলোবোৰ ঘটিছে। গভীৰ অৰ্থ প্ৰকাশ হ'ব পাৰে বুলি মই ইয়াত জাপি দিয়া নাই কোনো কল্পচিত্ৰ। উপৰুৱা অৰ্থই অনৰ্থ আনিব পাৰে।

■

আপুনি প্ৰথমে আপোনাৰ

গ্ৰহণত সুখ আছে
জুই নে পানী
বৰ্জনত দুখ আছে
পানী নে জুই
আৱাহন কিম্বা বিসৰ্জন
একান্ত আপোনাৰ কথা

অলপ আগতে আপোনাৰ
কঁকালত বিশ্বাসী বান্ধ হৈ থকা
পেণ্টৰ পেটীডালে যেতিয়া
সাপৰ দৰে মজিয়াত পৰি থাকি
আপোনাক চক্ খুৱাই দিলে
(ঘাম লগা লেতেৰা পেণ্ট
ৱাশ্বিং মেচিনত সোমাল)
আপোনাৰ গ্ৰহণ-বৰ্জনত এটা
স্থায়ী প্ৰশ্নবোধক চিন থৈ গ'ল...

প্ৰতিটো দৃশ্যধ্বনি প্ৰশ্নৰ প্ৰতি
আপুনি নিজেই দিব লাগে সঁহাৰি
প্ৰতিটো সঁহাৰি জানো নিৰ্ভুল হয়
আপুনি দিয়া নাইনে বাৰু
এটাও উকা সঁহাৰি

কিদৰে প্ৰতিপাল কৰিব অনন্ত সময়
মাৰ্কেজ পঢ়ি পাৰ কৰি দিব পাৰি
এটা বৰষুণীয়া দিন
অথচ
পুৰণি খৰ এডোখৰ পালেও
চলি যাব পাৰে তেনে এটা দিন

নিজৰ হাতৰ তলুৱাখন এবাৰ চাওক
বলৱান ভাগ্যৰেখা জিন্দা আয়ুৰেখা
এইবাৰ হাতখন মুঠি মাৰি ধৰক
সিপিঠিত দেখিব চাৰিটা পাহাৰৰ শৃংগ
ক'ত উঠিব আপুনি
ভাগ্য-চকৰিত নে পাহাৰৰ শৃংগত...

গ্ৰহণ নে বৰ্জন
জুই নে পানী
আৱাহন নে বিসৰ্জন
নিৰ্বাচন আপোনাৰ—
কাৰণ আপুনি প্ৰথমে আপোনাৰ
■

কা আৰু কে*

কাৰ কাহিনী আগবাঢ়িব পৰা নাই
ৰাস্তাত বৰফ পৰিছে
বৰফে ঢাকিছে গছ-বিৰিখ, লাইট প'ষ্টৰ পোহৰ
গাঁও-চহৰৰ নক্সা, টেলিফোনৰ তাঁৰৰ চৰাই
হেৰাল দিন-বাৰ, তাৰিখৰ চিন আৰু সময়ৰ ধাৰণা

এতিয়া কাৰ কাহিনীক তাতে এৰি উপ-কাহিনীয়ে দানা বান্ধিব
কাহিনীৰ নায়ক নতুন হ'ব নাইবা বৰফে নামভূমিকাত অভিনয় কৰিব
সমতলত পিছলি পৰি চৰিত্ৰবোৰৰ হাত-ভৰি ভাগিব
উপ-কাহিনীবোৰ বেলি, বতাহ আৰু মেঘৰ মহিমা

কেৰ খবৰ আৰু দুখ লগা
লেখকৰ মৃত্যুৰ পাছত অকালতে মাউৰা হ'ল
পৰিচয়ৰ ভ্ৰম এতিয়াও ভগা নাই
ক'ত থাকিব তেওঁ— দুৰ্গৰ বাহিৰত নে দুৰ্গৰ ভিতৰত
দুৰ্গৰ বাহিৰত ৰৈ আছে হোজা খেতিয়ক
সকলোকে কেৰ পৰিচয় লাগে
এখন ফায়াৰ বিগ্ৰেডত উঠি আছে আমোলাতন্ত্ৰ

বৰফ গলিলে ৰাস্তা মুকলি হ'লে
কাৰ কাহিনী হয়তো আগবাঢ়ি যাব
কেৰ কাহিনী পিছে কোনে ক'ব
আজিৰ লেখকে তাৰ প্ৰ'ট'টাইপ বিচাৰি পাবও লাগিব

■

টোকা ঃ অৰ্হান পামুক আৰু কাফ্‌কাৰ উপন্যাসৰ দুজন নায়ক

এদিন দেওবাৰে

সিদিনা দেওবাৰে পুৱা হঠাৎ
আমাৰ পাকঘৰলৈ সোমাই আহিল
ছালভাদৰ ডালি
আহিয়েই তেওঁ জিভাখন খুলি থ'লে
ৰান্ধনীজনীক ওকণি চাবলৈ পঠাই দি
তেওঁ সেকিবলৈ ল'লে আধা বেলা ৰুটীবোৰ
সিদিনা আমি কি খালোঁ নাজানো
আবেলিলৈকে পেট ভৰি আছিল

সন্ধিয়া সাগৰ পাৰত ফুৰিবলৈ গ'লোঁ
য়ানিছ ৰিট্‌চছ*-ৰ কেএঞা আঙুলিটোৰপৰা
ওলোৱা নদীখন সাগৰত মিলি যোৱা দেখিলোঁ

পুৱাৰ ৰঙা চাহকাপৰ বাবে
ঘূৰণীয়াকৈ কটা নেমু টেঙাৰ চকা লগোৱা
চালকবিহীন গাড়ীখন সাগৰৰ পাৰত ৰৈ আছে
গাড়ীখনত উঠি পৰ্যটকে দেখে
গ্ৰীচৰ বেলি, সাগৰীয় শিল আৰু অলিভ গছবোৰ
গাড়ীখনত আমিও উঠিম আজি
কবিতাই দিবনে অনুমতি...

■

**য়ানিছ ৰিট্‌চছ ঃ গ্ৰীক কবি*

সঞ্চাৰক

দোকানত আলোচনীৰ পাত লুটিওৱা মোৰ
পুৰণি অভ্যাস। বিশেষকৈ আবেলি পৰত।
কাচিৎহে গ্ৰাহকৰ দুই-এটা সৰু-সুৰা
খুন্দা-খুন্দলি। বেয়া নালাগে সমূলি।

সিদিনা দেখিলোঁ এখন নতুন আলোচনীত
মোৰ প্ৰিয় লেখকজন। মানে স্মিত হাঁহিৰে
তেওঁৰ পোহৰ ছবি এখন। তাৰ ঠিক তলতে
তেওঁৰ এখন নতুন ৰচনা— অচিনা
যেন এইমাত্ৰ লিখা শেষ হ'ল
তপত সুঘ্ৰাণ ওলাই আছে
'গুণ্ গুণ্কৈ' এজাক ধোঁৱাও উৰিছে

তৎক্ষণাৎ আলোচনীখন জপাই থ'লোঁ
কৌতূহলী দোকানীয়ে মোলৈ চালে
মুহূৰ্ততে এটা সহজ বিনিময় গৈ গ'ল

ঘৰলৈ আহি ভাবস্তিৰে বহি
আলোচনীখন মেলি ল'লোঁ আনুক্ৰমিকভাৱে
শেষত প্ৰিয় লেখকৰ ৰচনাখন পঢ়িবলৈ লওঁতে
মোৰ চছ্মাৰ কাচ দুখন সেমেকি উঠিল
কোমল কাপোৰেৰে কাচ দুখন মচি থাকোঁতে
চকুত পৰিল মোৰ হাতৰ দীঘল নখবোৰ
খোলা আলোচনীখন আগত লৈ
নখবোৰ কাটি থাকোঁতে বৰকৈ মনত পৰিল
আমাৰ পিছবাৰীত কাম কৰা বিৰোচনকাইলৈ
কাঁহীৰ কানতে ভজা পুঠিমাছ এটা লৈ
তেওঁ দুকাঁহী শুদা ভাত অনায়াসে খাইছিল
শেষত পুঠিমাছটো চোবাই
তেওঁ যে কি তৃপ্তিৰ উগাৰ মাৰিছিল...

পুনশ্চ ঃ মাথোঁ কেইটিমান মুহূৰ্তহে উজলি উঠিব
তাৰ বাবেই আমি পাত কৰোঁ সুদীৰ্ঘ জীৱন
■

পানী ৰঙৰ ছবি

ভেকুলীবোৰে মুখ মেলি দিলে
আকাশে তাতে আঁকিলে
পানী ৰঙৰ এখন ছবি

কাজলী খীৰঁতীজনীৰ বহল ওহাৰত
এখন ৰামধেনু

হাতত জোঁৰ লৈ পুখুৰী হেৰোৱা মানুহ
ভৰিৰ তলত আন্ধাৰ মাটি

বতাহৰ ধাৰে কটা
কলগছৰ ভুৰ
ডকা ফুটিছে
দৰক লগা উজানৰ মাছ

চৰাইপানী নদীত ওপঙিছে
এখন-দুখন পানী-গামোচা
আৰু মেটেকা পৰিয়ালবোৰ...

■

ছায়াযুদ্ধ

সন্ধিয়া হ'লেই শিশু মাকৰ কোলাত উঠে
আন্ধাৰ যাদুকৰে ভয়ানক খেলবোৰ খেলে

বাঁহৰ চুঙা ফুৰাই কোনে জ্বলায়
কেঁচা খৰিৰ জুই
বতাহত পোৰা সৰিয়হ গোন্ধায়

আমি এতিয়া মধ্য বয়সীয়া মধ্যবিত্ত
(কি যে কালান্তক যুটি?)
ছুইচ টিপি দিলেই যদিও জ্বলে
আমাৰ জলমল বিজুলী-চাকি
আমাৰ সন্ধিয়াও বিপন্ন আৰু বিষণ্ণ
আন্ধাৰত আমাৰো পহৰা নাই
পহৰাদাৰীৰ চকুত পোহৰ নাই
'গাৰ্ডক কোনে পহৰা দিব'

সন্ধিয়াৰ মানুহহে দামোদৰ
অৱতাৰবোৰ আচহুৱা, ৰক্তপায়ী

পোহৰ মানুহৰ গান
আন্ধাৰ আপোন কায়াৰ ছায়া
চাবেক ঘৰৰ চুক-কোণ

দিনৰ শেষত ৰ'দত শুকোৱা কাপোৰৰ দৰে
চপাই থওঁ আহক নিজৰ ছাঁ
যাতে সন্ধিয়াৰ সৈতে মিলি যাব নোৱাৰে
বাজি নুঠে আন্ধাৰৰ এয়'লীয় বীণ*

■

'এয়'লীয় বীণ— প্ৰাচীন বাদ্যযন্ত্ৰ। একে স্বৰতে বন্ধা। ইয়াত তাঁৰবোৰ বতাহত কঁপি কঁপি সুৰৰ সৃষ্টি কৰে।

অংগ-বহিৰংগ

প্ৰসাধন কৰি থোৱা এখন মুখ
পুৰুষ বা প্ৰকৃতি
শ্বেত বা কৃষ্ণ
বিশেষ বা নিৰ্বিশেষ
মৌন ওঁঠ চকুত দ্ৰষ্টাৰ মনোভংগী

ভৰিয়ে গতি নিদিয়ালৈকে মুখৰ পৰিচয়
পুতলা— অখণ্ড নীৰৱতা
অংগ সঞ্চাৰিত নহ'লে কথাকলি মুখ
প্ৰতিমা— অনুভূতিৰ শূন্যগৰ্ভ

মুখ নিফুট প্ৰতিমা
ভৰিহে কৰিৎকৰ্মা
মুখক কিয় ইমান আপডাল
ভৰি দুখনৰ প্ৰতি উদাসীন অৱজ্ঞা
তেন্তে বৈষম্য আৰম্ভ হয় নিজৰপৰা...

■

এখন টেবুলৰ সমতলত

ৰূপকীয় বাট এটাইদি অনেক ঘূৰি-পকি আহি
আমি য'ত ওলালোঁহি তাত এখন কাঠমিস্ত্ৰিৰ দোকান
বাটত দেখা বা দেখিম বুলি মনতে ভাবি অহা
ছবি অথবা ঘটনাবোৰ কাঠমিস্ত্ৰিৰ দোকানত দেখি আচৰিত হ'লোঁ

দোকানৰ আদৰণী আখৰৰ আইৰণীয়ে আমাক এখন
তোৰণৰ তলেদি টানি নিয়া যেন অনুভৱ হ'ল
আমাৰ উপস্থিতি যদিও আছিল আকস্মিক, অকাৰণ নাছিল
যাৰ বাবে কাঠমিস্ত্ৰিয়ে পৰিচয়-পাতনিতে পাৰিলে
এখন সমতল— য'ত আমাৰ পিঠিৰ বুৰঞ্জী নমাই থ'লোঁ

আমাক যেতিয়া প্ৰয়োজন হ'ল আংগিকৰ ওখ আসন
কাঠমিস্ত্ৰিয়ে কাঠৰ মাজৰপৰা বিচাৰি আনিলে কাঠ
কাণৰ ওপৰত গুজি থোৱা পেঞ্চিলডালৰ দাগেৰে
নিৰূপণ কৰিলে কাঠৰ ভাগ্য— কুন্দত কাটি চাৰি পইৰা
অৰ্থৰ গজাল মাৰি তেওঁ আমাৰ বাবে সাজিলে এখন টেবুল

টেবুলৰ ওখ সমতলত থৈ আমি পাঠ কৰিলোঁ স্মৃতি আৰু স্মৃতি
আমাৰ কাহিনীৰ ভ্ৰূণবোৰ আৰু পৰিস্থিতিৰ দাসবোৰে
ইয়াৰ গঠনৰ বাহিৰলৈ ওলাই একান্ত বিচৰণ কৰিলে সমতলত
আমাৰ নিলিখা কবিতাৰ বিষয়ীবোৰে এখন মসৃণ সমতল পাই
হাজাৰ মে'টাফৰৰ পিঠিত উঠি পৃথিৱী ফুৰিলে—
ফ'ক্‌নাৰৰ মেপত বিচাৰি পালোঁ শীলভদ্ৰৰ 'মধুপুৰ'

টেবুলৰ তলৰ অলয় আন্ধাৰখিনি টেবুলৰ নিয়তি—
এই আন্ধাৰত চলা লেনদেনৰ বাবে কাঠমিস্ত্ৰি জগৰীয়া নহয়
যিদৰে ফ্লাই-অ'ভাৰৰ তলৰ আন্ধাৰখিনিৰ বাবে দায়ী নহয় ইয়াৰ নিৰ্মিতা
টেবুল মাথোঁ বুনিয়াদ— খুব বেছি এখন সমতল
সমতল— য'ত ভাবনাই বিচৰণ কৰে

■

এটা কবিতাৰ দ্বিতীয় খচৰা

(প্ৰথম খচৰা সদায় মনৰ ভিতৰতে চলে)

এখন গাঁৱৰ অন্তত এখন চহৰ
উপস্থিতি অনুপস্থিতিৰে পূৰ
ভোকৰ জুইকুৰাৰপৰা অঙঠা নি জ্বলোৱা
দামী চিগাৰেটৰ ছাইত জন্ম
এখন চহৰ— গাঁৱৰ অনুপস্থিতি

অ' কবিতা তোমাক মই পিছফালে চাওঁ...
পিছফালে তুমি আয়োজন কৰা
আগফালে ওলাবৰ বাবে

চহৰৰ কাউৰী নোদোকা— অমংগল মাতিব নাজানে
(নহ'লে অজাতি মানুহ এটাক
ক'লা মাছেৰে এসাঁজ খুৱাই দিয়া দক্ষিণা-পাতি
নিলগৰ ঢৌ নিলগত মাৰ যাব)

কুমাৰী আৱৰ্জনাবোৰ বান্দৰে চুই
জুঠা কৰাৰ আগতে বস্তা ল ৰাতি পুৱাল
বস্তাত ভৰাই দ'ম কৰি থ পাইকাৰী ৰ'দ
নহ'লে চিক্‌মিকাই থকা জোতাবোৰত মুখ চাই উভতি যাব

গছৰ সৈতে হেনো আজি সমানে উৰিব ধোঁৱা
ধোঁৱাই ছাঁ দিব নোৱাৰে বুলি জানিও
দৰ্শক খেল চাবলৈ আহিব

শিৰোনাম— আজি সকলোৰে ভগৱান
■

প্লুটো-দশা

(সমমৰ্মিতাৰে)

বাতিল হোৱা এখন খেল
যাৰ কেন্দ্ৰত আছিল এটা ফুটবল
দৰ্শকৰ হাতে হাতে এইখন খেলৰ টিকট

বলত খেলুৱৈৰ ভৰিৰ আৱৰ্তন
কক্ষপথত দুভৰিৰ কছৰৎ

বিষয়হে ফুটবল
বিষয়ী নহয়

নটা বুটাম থকা নীলা জাৰ্চিটোৰ
বুটাম ছিগিলেও
খেলত নপৰে ঘাটি
আৰু...
ফুটবলে নিজেতো গ'লপষ্ট বিচাৰি নাযায়
কোনোবাই ইয়াক খেলিব লাগিব
জয়ৰ উল্লাস অথবা
পৰাজয়ৰ গ্লানি সদায় খেলোঁতাৰহে...

ফুটবলৰ সদায়েই জয়।
■

নতুন জোতা

মই তোমাৰ নতুন জোতা
তোমাৰ ফিৰিঙতি মাটিৰ বন্ধোৱা
ভৰি তোমাৰ যদিও খোজ কাঢ়োঁ মই
মাটিত থাকিব নোখোজে তোমাৰ উৰণীয়া ভৰি

মই চিক্‌মিকাই থকা নতুন জোতা
তেল পিছলা লাৱণী দেহা
ইটাই ঢাকি থোৱা ঘাঁহৰ দৰে শেঁতা
তোমাৰ পদ-যুগলৰ স'তে
ইমান সোনকালে মিল হ'ব ক'ৰপৰা

ভৰিৰ দৰে গঢ়োঁতে নিজকে
নতুন জোতাই কাটিব পাৰে

হয় মহাশয়, ভৰি কটাৰ পিছত
মোৰ সীতা-বনবাস— দহ দিন দহ ৰাতি
আন্ধাৰ কুঠৰীত ধূলিয়ৰি বায়ু, এলান্ধু,
মকৰাজাল, তেল-চিকটি, পঁইতাচোৰাৰ সহবাস
স্নিগ্ধ কোমল লাহী দেহাই সহে কিদৰে
ভিতৰতো নেদেখা এন্দুৰ এটাৰ কুট-কুটনি

ভৰিৰ কেঁচা ঘা শুকোৱাৰ দিনাই
তোমাৰ এষাৰ কথাই সহজ কৰি দিলে—
নতুন জোতাই কাটেই
ভৰিহে পিছলি নৰকলৈ যায়
পাদুকাই ৰাজ্যও শাসন কৰে

আকৌ তোমাৰ দুভৰিৰ স'তে সাৰটা-সাৰটি
খলা-বমাতো কি ছন্দোময় গতি

তোমাৰ মন্দিৰৰ বাহিৰত যেতিয়া
আনৰ সৈতে শাৰী পাতি থাকোঁ
তাৰপৰাই তোমাক উপাসনা কৰোঁ
চুমা খাওঁ তোমাৰ অনুপস্থিতিক
যিদিনা তুমি অপাৰেশ্যন কক্ষত সোমালা
সেইদিন ধৰি মই বাহিৰত বৈ আছোঁ
তুমি আহিবা— মই যে বহুদিন লোৱা নাই
তোমাৰ চৰণ-ধূলি...

■

অচিনা মুখ

এটা আভঁজা টুপীয়ে ঢকা এখন মুখ
হেজাৰ ইটাই ক্ৰমশঃ ঢাকি ধৰা
এডৰা সতেজ কোমল ঘাঁহনি
ঘন ক'লা মেঘে ছানি ধৰা আকাশ
দুষ্ট সহপাঠীয়ে ল'ৰালিৰ চোলাটোত
ছটিয়াই দিয়া চিঞাহীৰ গধুৰ টোপাল

পৃথিৱীৰ সকলো ৰূপ-গুণ তাল-মান
আত্মসাৎ কৰি তুমি যেতিয়া
মঞ্চত উঠিলা আমি পঢ়ি চালোঁ তোমাৰ মুখ
তুমি যি দেখুৱালা আমি তাকেহে দেখিলোঁ
তোমাৰ টোপনি শুই দেখিলোঁ আমাৰ সপোন
তোমাৰ কাণেৰে শুনিলোঁ বিপুলা পৃথিৱীৰ সাধু

এটা অদ্ভুত টুপীয়ে ঢাকি আনিছে তোমাৰ মুখ
ক্ৰমশঃ অদৃশ্য সেই মুখৰ কায়া
এতিয়া টুপী দেখিলেই তুমি পিন্ধি লোৱা
অথচ ফণি কিনিবলৈ গৈ পাহৰি
শুদাহাতে উভতি অহা সেই তিনিটা দিন

এতিয়াও ইতিহাস হোৱা নাই
অসংখ্য টুপীৰে ভৰি পৰিছে তোমাৰ ঘৰ
তোমাৰ টুপীয়েও টুপীহে পিন্ধে
টুপীটোৰ বাহিৰে আমি তোমাক দেখা নাপাওঁ
টুপী পিন্ধাৰ পিছত মানুহবোৰ
চিনি নোপোৱা হয়
তুমি আমাক পোৱানে চিনি?

■

বাকলি বিজ্ঞাপন

বজাৰ জিলিকা বস্তুৰ ৰংচঙীয়া বাকলিবোৰে
নাজানে গ্ৰাহকে আচলতে কিনি নিয়ে কাক
নাজানে গ্ৰাহকৰ ঘৰত থকা শূন্যগৰ্ভ ডাষ্টবিনটোৰ কথা
যি অহৰ্নিশে সোঁৱৰাই থাকে ঃ মোক ব্যৱহাৰ কৰক
অথবা নাজানে বহুতৰ বাৰীৰ চুকত
জেকা মাটিত থাকে এখন অন্ধকাৰ চেঁচুক

বাকলি নিজৰ নহয়, বস্তুৰহে বিজ্ঞাপন
বন্ধন নিছিগালৈকে গাই থাকে ভিতৰৰ শ্ৰুতিগান

ল'ৰালিতে শুনা সাধুকথাবোৰত পশু-পখীয়ে
কথা কৈছিল, লাও-কোমোৰা বগাই গৈছিল
হাঁহে সোণৰ কণী পাৰিছিল
সাগৰে এৰি দিছিল বাট,
আমি সৰল বিশ্বাসেৰে সাধুৰ বাদুও চুহিছিলোঁ
আজি সেই একেই বিশ্বাসেৰে ডাষ্টবিনটোক মূৰ্ত কৰিছোঁ
তাৰ গাত লিখিছোঁ ঃ মোক ব্যৱহাৰ কৰক
যিদৰে কবি ৰোমাণ্টিকে মৃত্যুক দিছিল প্ৰাণ
আৱাহন কৰিছিল, হে' মৃত্যু দেৱী...

সৌ সিদিনা কাকতত পঢ়া খবৰ ঃ এগৰাকী সত্তৰবছৰীয়া
বৃদ্ধই আত্মহত্যা কৰিলে
তাৰ আগতে তেওঁ পকা চুলিত কলপ লগালে
হাত-ভৰিৰ নখ কাটি নকল দাঁতযোৰ লগাই
তেওঁৰ আটকধুনীয়া কাপোৰ সাজ পিন্ধিলে
বাতৰিটো পঢ়ি কিয় জানো মোৰ মনত ভাহি উঠিল
বজাৰত জিলিকি থকা বস্তুৰ বাকলিবোৰৰ এখন ছবি...

■

ৰিচাইক্যল বিন্

হাত পোনাবলৈ শিকিছিলোঁ
ভাতঘিলাৰ তৰোৱাল ঘূৰাই
পিছতহে আহিল কাঠৰ বাউ লগা
মাটিৰ ফলি আৰু ফলিগুটি
তৰোৱাল গেলি-পচি গ'ল
মাটিৰ ফলিখনহে ৰ'ল

ফলিগুটি ভাঙি আখৈ ছিটিকিছিল আখৰ
একেখন ফলিকে ঘঁহি মোহাৰি
কিমান তৰহৰ যে আখৰ
লিখাৰ কিটিপ শিকিলোঁ

অজিৎ বৰুৱাৰ গন্ধ-সৰৈ কাঠৰ নাও নহয়
ল'ৰালিতে সজা এৰেহা কাগজৰ নাও যেতিয়া
বৰনৈৰ ঘাটত লাগিল
দেখোঁ বিফলে নগ'ল সেই মাটি আখৰা
থু সানি সানি মোহৰাৰ পিছতো
আখৰবোৰৰ একো হানি নহ'ল
স্মৃতিৰ পটত নাথাকিলেও আখৰবোৰ
মাটিৰ ফলিখনত থাকি গ'ল

কেতিয়াবা নামজ্বলা খেলুৱৈয়ে ছন্দ হেৰুৱাই
যিদৰে বেছিকলৈ ঘূৰি যায়
ময়ো কেতিয়াবা মাটিৰ ফলিখন উলিয়াই
পুৰণি বৰ্ণমালা পঢ়ি চাওঁ
যেন হেৰুওৱা ফাইল বিচাৰি
ৰিচাইক্যল বিন্-ত এটা অনিবাৰ্য চফৰ ঃ
শাৰী শাৰী আখৰ, তাৰ কাষতে
প্ৰত্যেকৰে জন্ম চন-তাৰিখ, বয়স
যেন মৃত জোৱানৰ সমাধি স্থান আৰু
এপিট্যাফৰ দৰে মোৰ মাটিৰ ফলিখন
তাৰ আখৰবোৰ যে মাটিৰ ফলিগুটিৰে
লিখিছিলোঁ...

■

পূৰ্বৰাগ

আমলখি গছৰ ডালত বহি
এহাল চৰায়ে কাজিয়া কৰিছে
গছত এখিলাও পাত নাই

ভাগৰুৱা মাকৰ কোলাত
এটা লুভীয়া কেঁচুৱা
দিনভৰ কিমান যে আমনি
মাকৰ পিয়াহ চুহিব পৰা নাই
সানি থৈছে তিতা-ভেঁকুৰি

প্ৰতিৱেশী পলাশে দহিছে
আমলখিৰ লঠঙা শৰীৰ
জ্বলা জুইত ঘি ঢালিছে শিমলু ফুলে
শুকান ডালত মৰি আছে দ্বিতীয়াৰ জোন
চৰাইহাল উৰিব পৰা নাই
উমলিব পৰা নাই শিশু
চৌদিশে কয়লাৰ গুড়ি আৰু ধোঁৱা...

ইয়াৰ পাছত কি হ'ল
হয়তো বনবাসী বসন্ত আহিল উভতি
হাতত তুলি ল'লে সেউজীয়া ৰং-তুলি
লঠঙা ডালত সপোন মুচিয়ালে
কিশোৰ গালত ঠুটিয়ালে ডাড়ি...

এনে এখন ছবি চোৰাৰ আশাৰে
আমি আজি চিত্ৰশালালৈ যাম
চকুত লৈ যাম এখন ইন্দ্ৰধনু...

■

গুপ্ত-দোষ

পুৰা ডাঢ়ি খুৰাওঁতে
তুমি নেদেখাকৈ অতি গোপনে
আচীৰ সমুখত মুখখন ভাঙো

তুমি ভগা আচীকে নোচোৰা
আৰু ভঙা মুখ?

কবিতা লিখি থাকোঁতে
কোনোবাই দেখে বুলি
আজিও অজান সংকোচ

তোমাক প্ৰথম চুমাটো খোৱাৰ দিনা
লিখি থাকোঁতে এটা প্ৰেমৰ কবিতা
তুমি দেখা পালা বুলি
আজিও মাজে মাজে আক্ষেপ হয়

এখন নিখুঁত বহল আচীত
নিমজকৈ ডাঢ়ি খুৰুওৱা মুখত
নিজকে পঢ়ি চোৰা

প্ৰতিমা মুখতো খলা-বমা
কাম নাপাই ঘূৰি অহা
দিন-মজুৰৰ মুখৰ বৰণ

নিজকে চোৰাৰ কি যন্ত্ৰণা...

■

ফুটবল

‘কবিতা হৈ উঠিব বাতৰিকাকত পঢ়াৰ দৰে
অথবা ফুটবল খেল চাবলৈ যোৱাৰ দৰে
অভিজ্ঞতা ঃ অনায়াস, প্ৰাত্যহিক, জৰুৰী
যিদৰে চাহৰ টেবুলৰ খবৰ কাগজখন
অথবা ফুটবল খেলপথাৰত যি ঘটে’

— *মিৰোশ্লাভ হোলুব*

হঠাৎ ৰেফাৰীৰ তীক্ষ্ণ হুইচেল
নাকচ হ’ল মোৰ গ’ল
তোমাৰ গ’ল-বক্সত সোমাই জালত খুন্দিয়াই বৈ গ’ল
মোৰ ভৰিৰ ঘাম লগা প্ৰিয়তম ফুটবল

টঙিজালত লাগি ছট্‌ফটায় মন-মাছ
ইমানবোৰ গ’ল-শূন্য খেল
অগণন অতৃপ্ত দৰ্শক
কেৱল কেৰিৰে সম্পূৰ্ণ নহয় ফুটবল
ভৰিহালো বৰ কুট্‌কুটাই আছে
বাহিৰত দৰ্শকক গুৰিয়াই থকাতকৈ
খোদ্ খেলপথাৰত নমাই ভাল

মনত পৰে সিদিনাও আছিল গ’ল-শূন্য নব্বৈ মিনিট
গ’ললৈ শ্বট্ ল’ব নোৱৰা মিডফিল্ডাৰ দেখি
দাং খাই গ’ল মোৰ ভৰি আপোনা-আপুনি
সমুখত বহা পদাঘাতপীড়িত দৰ্শকে বোলে—
ভাং খাই আহিছ নেকি—

খেলপথাৰত নামিয়েই গ’ল-বক্সৰ সেউজীয়া পটত
ধেনুভিৰীয়াকৈ আঁকি দিলোঁ এটা গ’ল
ধাৰা-বিৱৰণি দিওঁতাই ক’লে— এটা সুদৰ্শন গ’ল
কিন্তু ৰেফাৰীৰ হুইচেলে ততালিকে তাক নাকচ কৰিলে
খেলপথাৰত অতিৰিক্ত খেলুৱৈ সোমাল ক’ৰপৰা...

কাৰো ভৰিত ফুটি নুঠিল এটাও বৈধ গ’ল

আজিকালি কাচিৎহে খেল চাবলৈ যাওঁ
দৰ্শকৰ মাজত বহি থাকোঁতে বলটো দেখিলে
ভৰিহাল কুট্‌কুটালেও একো গমকে নাপাওঁ

মোৰ ভৰিত যে এতিয়া চাইটিকা পেইন...

■

আওটনি

সকলো পেলোৱাৰ আগতে
তোমাক পেলোৱা হ'ল
ইয়াৰ পাছত যিসকল শাৰী পাতি
তোমাৰ ওচৰলৈ গ'ল বা
খালী হোৱাৰ পাছতে যাব
তেওঁলোক তোমাৰ অতিথি
সকলোৰে বাবে উদাৰ তোমাৰ কোষ

তিনিআলিৰ দোকানত, দৈনিক বজাৰত
অথবা কোনো বাতানুকূল হাবত
পূৰ্ণতাই জন্ম দিয়া হাজাৰ-বিজাৰ
শূন্যগৰ্ভ হৈ তোমাতেই সমপতন
কোন ক'ৰ এই কথা অবান্তৰ

চোৱা, চোৱা ৰাজআলিত উঠি নিচিএৱাকৈ
কেনেকৈ ওলাই আহিছে সমতা
শুকান বালিচৰত পৰি থকা
শামুকৰ খোলাৰ ভিতৰতে সাগৰ

সেই শৰীৰ— যি দিনে-ৰাতিয়ে
তোমালৈ পঠাই থাকে অতিথি
এদিন বাহী হৈ তোমাৰ খোলাত সোমাব
তাৰ পাছতো শেষ নহ'ব তোমাৰ অতিথি
কাৰণ সকলো ত্যাগ কৰাৰ আগতে
পৰিত্যাগ কৰা হ'ল তোমাক...
■

চৰাইপানী

(পদ্মা বাইদেউৰ স্মৃতিত)

নদীৰ পাৰত কেতিয়াবা
টৌৰ বাবে বহি থাকিলে
ঘন ঘনকৈ শুনি ভাপ নাৱৰ উকি

উকিবোৰ শুনিলে ধূলিৰ দৰে উৰি যায়
পলসত পৰা দিন-ৰাতিৰ চামনি

নাহে আৰু উভতি পালতৰা নাওখন
শুকান বালিচৰত চৰাই নখৰ আঁচোৰ লৈ
পৰি আছে অনুকৃতি—

কুঁৱলীৰ দলঙেদি খোজ কঢ়াই
ক'ত থৈ আহিলোঁ তোমাক—
বুঢ়া বগৰীজোপাৰ গুৰিত—

ফুটুকা গছৰ চেঁচা বাহুত শুই আছা নেকি
নে ভগা টেকেলিমুখত তুমি ডুব যোৱা বেলি

তুমি সাঁচি থোৱা খালী ঠাইবোৰত
জাৰ মালতী ফুলে— ৰেণু লৈ পখিলা উৰে
ভালপোৱাৰ জ্বৰ-ঘাম পৰি
শুকান মাটিত গজি উঠে হেম-শস্য
শস্যৰ আয়ুসে নহয়, গভীৰতাইহে মুগ্ধ কৰে

এতিয়া চকু মুদিলেই ধোঁৱা এজাক উৰি যোৱা দেখি
দূৰ দিগন্ত ভেদি—
ধোঁৱাৰ ধূসৰতাত যেন মিলি যায় চৰাইপানী

চৰাইপানী যদি নাই তুমি-মই কোনো নাই
সকলোৰে আপোন অপেক্ষাৰ চৰাইপানী
■

কুঁৱলীৰ কবিতা

উভতি যোৱাৰ বাট চিনি পাই
কুঁৱলীজাক আকৌ আহিছে
নিজৰ অধিকাৰ কক্ষত বহি
মহিলাই যিদৰে কথা পাতে
(য'ত পুৰুষৰ প্ৰৱেশ নিষেধ)
শীতৰ কুঁৱলীও সেই ঢালে আহে
পূজাৰ মেলাৰ দৰে বাটে-ঘাটে
কুঁৱলীৰ সুলভ দোকান বহে

ঘৰত ল'ৰা-ছোৱালীবোৰক গৰম কাপোৰ পিন্ধাই
মুখবোৰ কাপোৰেৰে ঢাকি
ৰাজপথলৈ ওলাই আহে গুৱালবোৰ
কুঁৱলীৰ মাজে মাজে সিহঁত ওপঙি ফুৰে

আধা-মেলা দুৱাৰৰ ফাঁকেৰে
কাৰ গৃহিণীয়ে কি ল'লে পিতলৰ পাত্ৰত
কুঁৱলী নে গাখীৰ—

এইজাক কুঁৱলীক মই চিনি পাওঁ—
চিনি নাপাওঁ মোৰ শোৱনি-কোঠাত সোমোৱা কুঁৱলীৰ আমনি
যাৰ বাবে মই চকু মেলিব পৰা নাই
দেখা পোৱা নাই একোৰে অতল তলি
চকুত দৃষ্টি নাই, মনত নাই পোহৰ

এই কুঁৱলীৰ বাবেই মই লিখিব লাগিব নতুন আখৰ
যি আখৰ উকা কাগজৰ কয়দী নহয়
যি কুঁৱলীৰ দৰে ওপঙি ফুৰিব পাৰে
মৌ-মাখি হৈ অনাঘ্ৰাত ফুলৰ মৌ চুহিব পাৰে
যি আখৰ পঢ়ি 'নীচত সাধুত হয় এক জ্ঞান'
'দেৱতা-মানুহ-পশুৱে একেখন থালী'তে খোৱা দেখি

আখৰ পঢ়িব জানো বুলি যেতিয়া পাহৰি যাম
পঢ়িবলৈ-লিখিবলৈ ল'ম এই নতুন আখৰ
শিং লগা কুঁৱলী খেদা ৰ'দৰ আখৰ
■

জীৱন অন্যত্ৰ

আৰু কিমান লাগে তোমাক মোক
জন্ম হৈয়েচোন এডোখৰ ঠাই উলিয়াই লওঁ
যি ঠাইত আকাশৰ দহজনী চৰায়ে
অনায়াসে ডেউকা কোবাই উৰি যাব পাৰে

এই যে ছফুটীয়া বিছনাখন
তাতে শুই কটাই দিছা অৰ্ধেক জীৱন
বাকী আধাৰ বাবে কিয় ঘাটি আৰু ঘাটি
নোজোৰে কিয় এখন বজাৰে, এখন গাড়ীয়ে
এখন ঘৰ-বাৰীয়ে, এটা ম'বাইলে, এটা আইপডে
এটা হাইড্ৰ'মেটে অথবা এজনী সাদৰী পত্নীৰ মৰমে

আৱেগ বেংকত কিয় ইমানবোৰ ধাৰ

যি কাৰণে তুমি-মই নোজোৰে বুলি ভাবোঁ
এই কাৰণবোৰেই আমাক নিৰ্বাসন দিয়ে
নিজৰ জীৱনৰপৰা—

সঁচা, বিচাৰি ফুৰাটো পৱিত্ৰ পাথৰ
শেষত বিচাৰি পোৱাবোৰ প্ৰায়ে সাপৰ জিভাৰ জুই !

■

নীড়ৰ আশ্ৰয়

পুৰণি ঘৰটোৰ কাষতে এজোপা খেজুৰ গছ। ইয়াৰ ছিৰিলি পাতৰ ছায়াত এটা চৰাই-বাহ। দীৰ্ঘদেহী খেজুৰত আঁহত এডালে য'ত জোৰেৰে খামুচি ধৰি আছে ঠিক সেই ঠাইতে চৰাইজনীয়ে বাহটো সাজিছে। আঁহতজোপা বাঢ়িছে খেজুৰৰ ভৰসাত আৰু চৰাই-বাহটো আছে আঁহতৰ ডাল-পাত-শিপাৰ আশ্ৰয়ত। খেজুৰৰ এতিয়া আজৰি পৰ। গাত ফলৰ ভৰ নাই। অতএৱ, বাহিৰৰ আমনিও নাই।

ঘৰ বিচাৰি আহি যেতিয়া এই পুৰণি ঠেক-মেক ঘৰটোত সোমালোঁ, মোৰ একোৰেই ভাল লগা নাছিল। কিয় জানো ঘৰটোৰ পিছফালে থকা খিৰিকীখন খুলি দিলোঁ? খুলিয়েই চকুত পৰিল চৰাই বাহটো। চৰাইজনী উমনিত বহি আছে। ভয় খাই উৰি যাব বুলি মই আঁৰ চকুৰে তাইক চালোঁ। হঠাৎ কোনোবাই কিবা কোৱা যেন শুনি লাহেকৈ খিৰিকীখন বন্ধ কৰি থ'লোঁ। আচলতে চৰাই-বাহটোৱে মোক কৈছিল— "এই ঘৰটোকে লোৱা।"

ল'লোঁ। ঘৰটো লৈ পিছফালৰ খিৰিকীখন খুলি থওঁ। উমনিত বহা চৰাইজনীক চাওঁ। শান্ত-ধীৰ-একাগ্ৰ। খিৰিকীৰ আকাশত দেখা পাওঁ শুকুলা মেঘৰ জোলা। চৰাই-বাহটোক চুই অহা এছাটি শীতল বতাহে কঁপাই থৈ যায় মোৰ মেলা চুলি আৰু নাকৰ পাহি। ব্যস্ত দিনে যেতিয়া আচ্ছন্ন অৱসাদ আনে এটা পূৰ্ঠ ফলৰ দৰে দুভাগ কৰোঁ মোৰ ৰাতিৰ কোঠালি। এটা কোঠাত মই থাকোঁ। আনটোত থাকে এজনী চৰাই। তাইৰ পাখিৰ শব্দত মই সাৰ পাওঁ। ক্ৰমশঃ মই বগাই যাওঁ তাই আশ্ৰয় লোৱা খেজুৰৰ ডালে-পাতে কাঁইটেৰে আৰু ছাঁৰে। মোৰ আঙুলিৰ পাবত লাগি আহে কেঁচা ঘাম আৰু তেজৰ চেঁকুৰা।

চৰাইজনীক এতিয়াও মনে মনে চাওঁ। মোৰ হাতৰ খাৰুপাট লাগি খিৰিকীত এটা ধাতৰ শব্দ হ'লে তাই উচাপ খাই উঠে। গাটো অকণো লৰচৰ নকৰি কণমানি চকুহাল পিৰিকিয়ায়...। খেজুৰ, আঁহত আৰু মোৰ খোলা খিৰিকীখনৰ ওচৰত তাই সহজ হৈ পৰাৰ দৰে মোৰ উপস্থিতিটোও তাইৰ এদিন সহজ হৈ পৰিব। মই সেই দিনটোলৈ বাট চাম। খিৰিকীৰ ফ্ৰেমত নহয়, মই তাইৰ আগত সখ্যতাৰে সমুদায় ৰূপত দেখা দিম। তাইৰ দৰে উমনিত বহিম।

সেই দিনটোৰ বাবে বৈ থাকোঁতে এদিন দেখিলোঁ সমাজৰ তামোল খাই বদনামী এটা চৰাই-বাহটোৰ ফালে দ্ৰুতভাৱে আহিছে বগায়। মই হাতৰ ঝাড়ুডাল জোৰেৰে খামুচি ধৰিছোঁ আৰু মোৰ সমগ্ৰ শৰীৰ খিৰিকীৰে বাহিৰলৈ উলিয়াই দিছোঁ...

■

ষ্টেচন ৰখীয়া

মই তোমাৰ ভিতৰতে আছোঁ
তথাপি সুধিছোঁ— "ইমান নিৰ্জন
সাৰে আছানে ষ্টেচন?"
কাষতে শুই থকাজনেও
আনে দেখা সপোনৰ নাপায় উমান

অপেক্ষাৰ কোঠাত নিজ মুখে কটা সূতাত বন্দী মকৰা
ঈষৎ ৰঙা শীৰ্ণ দেহা
শুকান বতাহ লাগি হ'ল ফুটুকা-ফুটুকী
চৰাই-চকুৰে ইয়াক নাপায় চিনি
ষ্টেচন ময়ো লৈছোঁ তোমাৰ বৰণ
ঘড়ীৰ কাঁটাই আৰু মোক খাব নোৱাৰে কুটি

হে' পৃথিৱীৰ নিঃসংগ মানুহ,
মই তোমাৰ ভগৱানক ভাল পাওঁ
তোমাৰ ষ্টেচনৰ দুৱাৰ খোলোঁ
যাত্ৰী হৈ লাগেজ কঢ়িয়াওঁ— চাফা কৰোঁ মনিটৰত
লাগি থকা কালিৰ ধূলি
টিকেটৰ বাবে কিউত থিয় হওঁ
সোঁহাতেৰে টিকট বিলাই বাঁওহাত পাতি লওঁ
বতাহৰ তৰংগত উঠি গুচি যাওঁ অজানলৈ

কেতিয়াবা এজাক বাউলী বতাহে
কোবাই থৈ যায় আমাৰ ষ্টেচন
বতাহৰ ঢৌৰ স'তে খেলি বেয়া নালাগে সমূলি
একেই যাত্ৰী, একেই লাগেজ-পত্ৰ, ৰঙীন ৰুমাল, ফণি, পানীৰ বটল
কেতিয়াবা ষ্টেচন এৰি যেন বহু দূৰ গুচি যাম
ক'লৈ যাম— দুটা মাথোঁ বাট— এফালে শ্মশান ঘাট
আৰু আনফালে সদায় পথ-বন্ধ...

■

শোক আৰু শ্লোক

কোন স'তে জগাও তেওঁক
ইমান নিখুঁতভাৱে টোপনি গ'ল
নিজৰ টোপনি শুলে
নিজৰ ভাগৰ মাৰিলে

যিসকলে ভাবে তেওঁ সাৰে আছে, ক'লে—
এডাল ঘাঁহৰপৰা জোক এটা বগাই
আন এডাল ঘাঁহলৈ গ'ল
মৰুভূমিত পৰি থকা শামুকৰ
খোলাত এখন সাগৰ হ'ল
ৰাতিৰ চাকি নুমুৱাই দিয়া
সুন্দৰ পোহৰ হ'ল

লিখি থকা সময়তে এবাৰ
বাহিৰলৈ চাওঁতে দেখিলোঁ
আকাশত কপাহী মেঘ
এই মেঘমালা মোৰ ভাল লাগে
কাইলৈ হয়তো এই মেঘমালা নাথাকিব
মোৰ ভাল লগাখিনি থাকি যাব
তাৰেই লিখিব পৰা হ'ব এটা কবিতা
অথবা এষাৰি শ্লোক...

■

চলিখৰি

উকা কাগজখন আগত লৈ
মাজে মাজে খুলি চোৱা খিৰিকীৰে
আজিও বাহিৰলৈ চালোঁ ঃ
কুঁৰলীৰ মাজে মাজে কান্ধত
কুঠাৰখন লৈ দেউতা গৈ আছে

হাবি ভাঙোতে বৈ যোৱা
ডাঙৰ গছৰ মূঢ়া এটাক অকলে পাই
আঘোণৰ কুঁৰলীয়ে ধৰিছে ঘেৰি

গছৰ মূঢ়াক কুঁৰলীয়ে পিন্ধোৱা ৰহস্য-সাজ
কুঠাৰে এপদ এপদকৈ খুলিছে
কেৰাহীৰ গৰম বালিৰ তাপ পাই
উফৰি ফুৰা আখৈবোৰৰ দৰে
যেনি-তেনি ছিটিকিছে চলিখৰিবোৰ

লোৰ দীঘল শলখাত ওলমোৱা
ক'লীয়া অসুৰৰ দৰে কেট্‌লিটো ৰখি থকা
আয়ে চিঞৰিছে ঃ পোনা, চলিবোৰ বুটলি আনগৈ
এয়া তোৰ বোটলাৰ বয়স...

আজিও চলি বুটলিম বুলি থাকোঁতেই
হঠাৎ সমুখৰ খিৰিকীখন বন্ধ হৈ গ'ল
হয়তো বোটলাৰ বয়স আৰু নাই
হাতৰ কলমটোকে কুঠাৰৰ দৰে
চলাইছোঁ সাৱধানে যাতে ঘাপবোৰ
ঠন্‌ ধৰি উঠা গছ-লতিকাত নপৰে

■

ওলমা ঘণ্টা

ওলমি থকা টিলিঙা ঘণ্টাবোৰত
থুপ খাই থাকে মৌমাখিৰ জাক
বতাহতে হালে-জালে
গুণ্‌গুণাই উঠে মিঠা মিঠা গান

ৰাতিৰ গভীৰ নিৰ্জনতা
বৰফৰ দৰে গোট মাৰে
পুৰা নিয়ৰৰ দৰে টোপ্‌ টোপ্‌কৈ সৰে...
উজ্জ্বল পৱিত্ৰ মংগল মুহূৰ্ত

এই ঘণ্টাবোৰৰ দৰে আমাৰ দশা
শিকলিত ওলমি থকা বৰ্তমান
ঠেলি-হেঁচি থাকিলেহে ওলায় গান
আৰু ইয়াৰ সুৰৰ বিস্তাৰ
সুমধুৰ আৰোহণ-অৱৰোহণ...

ওলমি থকাটো সত্য
সৰি পৰাটো ততোধিক সত্য
সৰি পৰিব বুলি আগতে জানিলে
গছ-বিৰিখে নকৰিব নেকি ফল-ফুল ধাৰণ

শিকলিত বন্ধা আজি আমাৰ ওলমা দশা
যেন বাজি আছে পগলা ঘণ্টা*
অস্থিৰ বীৰ্যহীন বৰ্তমান...

■

** পগলা ঘণ্টা ঃ সৰুতে চাহ বাগিচাত বিপদৰ সময়ত 'পগলা ঘণ্টা' বজা শুনিছিলোঁ।*

পানী ধৰ্ম

খোলা, দুৱাৰ খোলা কমলা কুঁৱৰী
আন কোনো নহয়
জীৱনৰ অনুকৃতি
পানী

নানা ৰঙে বৰিছোঁ
বিচিত্ৰ পাত্ৰত গঢ়িছোঁ
সাগৰে সাগৰে নীলা ঢালিছোঁ
সলনি হোৱা নাই
পানী

বৰকৈ গাজিছে আজি
কঁপিছে উজনি-নামনি
ঠটা মাটি এৰি মেঘ হৈ আছাগৈ
উভতিবা সৰল মূললৈ বৰষুণ হ'বলৈ
পানী

ঘৰৰ চালে কাটে
বিপদ সীমাৰে মাপে
গাগিনীয়েও জুখি চায়
বৰকৈ মলিয়ালে আম
এইবাৰ মথাউৰিক মানিবানে
পানী

দেহা পানী কৰি
কিনি খাই নিজৰ নিমখ
আওৰাই জীৱন, বাই যোৱা নাও
মুখত এফাকি পুণ্য-বাণী
পানী

সৰি পৰা শুকান গছ-পাতৰ ওপৰেদি
খৰ্খৰাই বগাই
মেটাফ'ৰ হ'বলৈ কবিৰ ঘৰলৈ যায়
পানী

ভয় লগা সপোন দেখি
মাজনিশা সাৰ পাই চঁক খাই চিঞৰা
অ' মা, ডিঙি শুকাই যায়
পানী

জোনাকে-বিষাদে আৱেগত সেমেকে
হুমুনিয়াহে গধুৰ কৰে
তিতি থকা ৰুমালে-গাৰুৱে
দিয়ে সাক্ষী— ঐ ৰাম নিগৰে দুধাৰি
পানী

বাটলৈ চাই চাই চাতকৰ চকু বিষায়
নাদৰ নিভৃত তলিত
জোন-বেলিৰ শৃংগাৰ চাই
থম্থম্কৈ বহি থাকে
পানী
■

আকাশলৈ চোৱা ভাল

(চেগুৰী কৰি আকাশলৈ চোৱা শচীন তেণ্ডুলকাৰৰ প্ৰতি)

মাজে মাজে আকাশলৈ চোৱা ভাল
সদায় নাথাকে যদিও শৰৎ কাল

দিনৰ পাহাৰ বগাই ঘামি-জামি ঘৰ সোমাই
হাত পাতি লওঁতে সন্ধিয়াৰ সেমেকা অভ্যৰ্থনা
এবাৰ আকাশলৈ চোৱা ভাল
অথবা ভাবি চাব পাৰি ৰ'দৰ আখৰ দেখি
ৰাতিপুৱা কুঁৱলী কিদৰে আঁতৰি যায়

সকলোৰে এতিয়া এটি মাথোঁ বাসনা
—কিবা এটা কৰি দেখুওৱা
বাসনাৰ এই ট্ৰেফিক জেমত ছিগ্‌নেলৰ বাবে ৰৈ থাকোঁতে
এবাৰ আকাশলৈ চাব পাৰি
অথবা ভাবি চাব পাৰি চৰায়ে বালিত পুতি থোৱা
কণীবোৰ উম দি বেলিৰ পোহৰে
কিদৰে জগায় ভৱিষ্যতৰ পোৱালি

তুমি খোজ কাঢ়ি ফুৰোঁতে কথা পাতা
কথা পাতি থাকোঁতেও খোজ কাঢ়ি ফুৰা
কথাৰ মাজতো পাতি থাকা কথা
বাঢ়ি গৈ আছে তোমাৰ টক-টাইম
সেয়েহে মাজে মাজে আকাশলৈ চোৱা ভাল
বতৰ নাথাকে যদিও সদায় ফৰকাল

ভিৰৰ মাজত হঠাৎ লগ পাই পুৰণি বন্ধু
বিনিময় কৰোঁতে হৃদয় বাৰ্তা—
বাজি উঠে যদি তেওঁৰ ম'বাইল, যেন এটা বিজ্ঞাপন বিৰতি
তেতিয়াই এবাৰ আকাশলৈ চাব পাৰি
অথবা ভাবি চাব পাৰি ডেউকা কোবাই কিদৰে উৰি ফুৰে পখী

তুমি হাতৰ মুঠিত লৈ ফুৰিছা পৃথিৱী
অথচ বাঢ়ি গৈ আছে আকাশৰ উচ্চতা
মনত আছেনে আকাশত বান্ধি থোৱা আছে তোমাৰ সীমা
■

বন্ধন বা বন্ধনহীনতা

১.
বতাহত শুকান গছপাতবোৰ লৰিছে
কেঁচাপাতবোৰৰ গম-গতি নাই
শুকান পাতবোৰ যেতিয়া সৰি শেষ হ'ল
কেঁচাপাতৰ লৰিবৰ মন গ'ল
বতাহৰ এতিয়া সময় নাই

২.
জীয়েকে মাকৰ পকা চুলি কাঢ়ে
নাতিয়েকে কাঢ়ে আইতাকৰ
মোৰ পকা চুলি কাঢ়িছিল মোৰ ছোৱালীজনীয়ে
এতিয়া মোৰ ছোৱালীজনীৰো চুলি পকিছে
পকা চুলি কাঢ়িবলৈ তাই মোক মতা নাই
তাই বিচাৰি ফুৰিছে ভৱিষ্যতক
যাৰ এডালো চুলি পকা নাই

৩.
খালী বটল আৰু পাবলৈ নাই
বটলৰ অতলত বহি থাকে বুদ্ধ
আমি শূন্যৰ দেশৰ মানুহ
খালী হ'লেই শূন্য নহয়— বুজি পাওঁ

৪.
ৰাতিটোৰ ভিতৰত বান্ধি থোৱা
এডাল সৌকাৰে শাসন কৰা মোৰ পৌৰুষৰ ঘোঁৰা
মেলা চুলিয়ে আৰু গভীৰ কৰিছে
উজাগৰী আন্ধাৰ ৰাতি
বাহিৰত চেঁচা বতাহৰ সৈতে
বৰষুণে যুঁজিছে এপৰ
আস্তাবলত আদিম অৰণ্য-গোন্ধ
গোন্ধত মাতাল ঘোঁৰা
কদমত চেকুৰি ফুৰে

৫.
দপ্‌দপাই জ্বলি থকা জুইকুৰাত
তিনিটা সন্ন্যাসীৰ নাচ...

৬.
এখন অৰণ্য আছিল
তাত বনজুই আৰু আদিবাসী একেলগে আছিল
জুইক ধৰি আনি যেতিয়া ঘৰচীয়া কৰা হ'ল
আদিবাসীবোৰ নোহোৱা হ'ল
■

মৃত্যুপক্ষ

মৃতক বৰ স্বাৰ্থপৰ
আনৰ টোপনি খতি কৰি
নিজে ইমান নিখুঁতভাৱে শুব পাৰে

নিজে নাহাঁহে বুলিয়েই আনকো
হঁহাৰ অনুমতি নিদিয়ে
জীৱনৰ একেবাৰে আগত বিশ্বৰূপ ধৰি
এনেদৰে থিয় হৈ থাকে যাতে
কোনেও কাকো চিনিব নোৱাৰে

সময়কো নিজৰফলীয়া কৰি লয়
অকালতে যাতে ভাঙি নেপেলায় শোকৰ ঘড়ী
ঘণ্টা-মিনিট-ছেকেণ্ডৰ কাঁটাত ওলমি ৰয়
নিয়ৰৰ গধুৰ টোপাল আৰু
শুকান বতাহৰ কাঁইট

কৰ্ম-ধৰ্মৰ বাবে সকলোকে সময় লাগে
মৃতকৰো নিজা কাম থাকে
মৃত্যুপক্ষই নকৰে অপৰাধ; ৰাতিটোহে বেইমান
কাৰো কিয় নাহে টোপনি...

■

অৱৰোহণ

তেওঁ ওপৰ মহলালৈ গ'ল— ঠিকনা সলনি হ'ল
সংসাৰৰ বস্তু তেওঁৰ নতুন ঘৰলৈ গ'ল
নগ'ল পুৰাৰ বাতৰিকাকতখন— জোৰ কৰা হকাৰ ভাই
হাত পোন হোৱা নাই— টাৰ্গেট নতুন
ওপৰলৈ দলিয়ালে নিজৰ গাতে পৰে

প্ৰথম দিনা উৰি আহি বাতৰিকাকতখনে যেতিয়া তেওঁৰ
চছ্‌মাযোৰ ভাঙিলে— তেওঁ লগে লগে তললৈ চালে
চছ্‌মা নহ'লে তেওঁ একো নেদেখে
(সিদিনাৰ প্ৰধান বাতৰি— ইটাৰ ভাতাত নজন শ্ৰমিকক হত্যা)

পিছদিনা কাকতৰ কাঁড়ে আঘাত কৰিলেহি
তেওঁৰ চাহৰ কাপ আৰু গিলাচত
তললৈ নামি আহিব খুজিও তেওঁ ৰৈ গ'ল
য'তে-ত'তে সিঁচৰতি ভঙা কাঁচৰ টুকুৰা
(সিদিনাৰ ঘাই বাতৰি— অপহৃত শিক্ষক পণবন্দী)

কালি আকৌ মিছাইলৰ দৰে কাকতখন আহি
তেওঁৰ টাবত জক্‌মকাই ফুলি থকা ৰঙা গোলাপত পৰিল
মজিয়াত ছিটিকি গ'ল গোলাপৰ পাহি
সেই তেজত তেওঁ খোজ কাঢ়িব নোৱাৰিলে
(মুখ্য বাতৰি— পিতৃৰদ্বাৰা নাবালিকা ধৰ্ষণ)

আৰু আজি
কাকতখনে এচটা শিল হৈ আঘাত কৰিলে তেওঁৰ কপালত
এইবাৰ তেওঁ তললৈ নামি আহিল—
তেওঁ মাটিত ভৰি দিয়াৰ ঠিক অলপ আগতে
তেওঁৰ প্ৰিয় নেতাজনক গুলীয়াই হত্যা কৰা হ'ল

■

প্ৰত্যাৱৰ্তন

আধা পঢ়া কিতাপখনৰ ওপৰত চছ্মাযোৰ
থৈ মানুহজন গুচি গ'ল— প্ৰাৰ্থনাৰ আয়োজন হ'ল

ধনুখনত জুৰি থোৱা কাঁড়পাট এৰি দিলে
কাৰ মুক্তি— ধনু নে কাঁড়ৰ

অহা বাটে সহজ সাজে উভতি গ'ল তেওঁ
এখন নিৰ্বিশেষ মুখ
যি মুখ তেওঁ এদিন মোহাৱিষ্ট হৈ চাব খুজিছিল
মোৰ চঞ্চল আৰ্চীত
কি অস্থিৰ মতি কৈশোৰ আৰু বয়ঃসন্ধি
পিতৃৰ আৰ্চী হ'বলৈ দুৰ্ঘোৰ আপত্তি ঃ
চৌপাশৰ চিনাকি মুখবোৰ, চকু মুদি থাকা
নোকোৱাকৈ ঘৰৰপৰা ওলাই যোৱা কিমান মজা

তুচ্ছ কৰিছিলোঁ তেওঁৰ উপস্থিতিক
কাৰণ তেওঁৰ সাধু হাত চতুৰ দোকানীৰ আগত
প্ৰায়ে এবেগেত চুটি— শেষত পচা চাউলৰ আখল যাত্ৰা
চকুৰ আগতে কিমানে থপিয়াই নিলে
জাকৰুৱা সপোনৰ এমাডিমা

দুৱাৰ-খিৰিকীৰ ফাঁকেদি অহাবোৰ সদায়
বিশুদ্ধ গালি আৰু গ্লানি— তাৰে দুটামান
বুটলি তেওঁ সঁচলৈ ৰখা তিয়ঁহ আৰু
ছিঁৰালগুটিৰ সৈতে বেৰত লিপি থোৱা
আজিও মোৰ মনত আছে

আজি হঠাৎ তেওঁ লিখি থৈ যোৱা
দুটামান কবিতা পঢ়িব পাৰি
তেওঁৰ সেই নিৰ্বিশেষ মুখখনত
বাৰে বাৰে প্ৰক্ষেপ কৰিছোঁ মোৰ মুখ
এনেকৈয়ে কথাবোৰ সলনি হৈ গ'ল
পিতা, তুমি মোৰ পুত্ৰ— মই আদেশ— তুমি পালোঁতা
সিদিনা তুমি উভতি যাওঁতে ময়ো লাখুঁটিত ভৰ দি
খুপি খুপি তোমাৰ পিছ লৈছিলোঁ—
তুমি আকৌ খোজ কঢ়া শিকি বাগৰি পৰি
মাটি খোৱা বুলি...

■

অৱশেষ অমিয়া

সকলোৰে অৱশেষ ৰৈ যায়
পূৰ্ণতা য'ত শেষ হয় তাৰপৰাই শূন্যক দেখি
শিলৰ বুকুত থাকি যায় ইতিহাসৰ ইতিকথা
ঘনঘোৰ আন্ধাৰৰ মাজতো থাকে পোহৰকণা
শুকাই যোৱা কুঁৱাটোৰ অটল তলিত
থাকি যায় পানীৰ পিয়াহ
ল'ৰাৰ মুখত প্ৰক্ষিপ্ত হয় বুঢ়াৰ মুখ
প্ৰেয়সীৰ গালত খোৱা প্ৰথম চুমাটোৰ
অৱশেষ ৰৈ যায় শোঁটোৰা পৰা ওঁঠৰ ভাষাত
আপোনাৰ গালত পৰা টুলটোৰ অৱশেষ ৰৈ যায় নাতিনীজনীৰ গালত
যাৰ বাবে প্ৰেমিক চকুৱে তাইক ধুনীয়া দেখে
জুইকুৰা নুমাই গ'লেও থাকি যায় উত্তাপ
সঁচা কথা কোৱাৰ মাজত থাকে মিছাৰ ৰেশ
মিছাত থাকি যায় সঁচা কোৱাৰ তাড়না
অশ্বত্থমা হত ইতি গজ;
আজিৰ মাজত কালি আৰু কাইলৈৰ
মাজত থাকিব আজিৰ অৱশেষ অমিয়া

■

পুৰা-বৃত্ত

জীৱন এতিয়া ৰোলাৰ কোচ্টাৰ ৰাইড। জীৱনধাৰী কাকো চিনিব
নোৱাৰি। তেজবোৰ পানী। পানী বৰফ। কিমান ডিগ্ৰী উষ্ণতাত
গলালে বৰফবোৰ পানী আৰু পানী আকৌ তেজ হ'ব কোনে ক'ব?
মঙহবো একে দশা। পোকে খোৱা দাঁতৰ দৰে সৰি
পৰিছে। তাৰ মাজতে দুই-এজনে অতীতৰপৰা দিন এটা বাছি লৈ
বকুল ফুল এপাহৰ দৰে শুঙি আছে। শীতৰ
প্ৰকোপ বাঢ়িছে। জুই একুৰাও জ্বলাব নোৱাৰি। চগা।

এনে সময়তে শতাব্দী নামৰ ৰে'লখন ৰ'লহি।
দীঘল-ডাঢ়ীয়া মানুহ এজন ৰে'লৰপৰা নামিলে। সদাব্যস্ত
ৰাজপথটোত ৰৈ তেওঁ এবাৰ আকাশলৈ চালে। তাৰপিছত
ট্ৰেফিক পুলিচৰ দৰে দাঙি ধৰিলে তেওঁৰ আজানুলম্বিত হাত।
সকলো যাতায়াত স্থবিৰ হৈ পৰিল। তেওঁ শূন্যতে আঁৰি দিলে
এডাল দীঘল ৰছী। মানুহজনৰ খোজ-কাটল আৰু কিচ্‌কিচীয়া
ক'লা চুলিবোৰ দেখি কোনে ক'ব তেওঁ দ্বি-শতায়ু বুলি।
ৰছীডাল যি প্ৰথমে দেখা পালে
তেওঁ তাৰ ওপৰেদি জঁপিয়াই দিলে। তাৰপিছত জঁপিয়ালে
আৰু তিনিজনে— আৰু দহজনে। সকলো পথচাৰীয়ে
জঁপিয়াবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। কিছুমানে
আকৌ আনক দেখিয়েই জঁপিয়ালে। সদায় একেধৰণৰ
জাঁপ মাৰি আমনি লগাসকলে মাৰিলে বান্‌জি জাঁপ।
এইদৰে প্ৰকৃতিৰ সকলো ৰূপ-তাল-মান-লয় আহৰণ
কৰি কিছুমান জাঁপ মঞ্চত উঠিল। হাঁহি এটা মাৰি
ডাঢ়ীয়া মানুহজন উভতি গ'ল। তেওঁ নিজকে যেন ক'লে—
"মোৰ একো ভুল হোৱা নাছিল।"
তেওঁ যোৱাৰ পিছত মই কেমেৰাত ধৰি থোৱা
তেওঁৰ হাঁহিটো খুলি চালোঁ। হাঁহিটো সাইলাখ
ডাৰউইনৰ দৰে। অত্যন্ত স্বাভাৱিক।

■

নিশি কথা

প্ৰত্যাখান দিনৰ নিমন্ত্ৰণ
কি যাচিব আজিৰ দিনে
খুব বেছি একাপ গৰম চাহ বা কফি

বন্ধ কোঠাত ফেনৰ শুকান বতাহত
উৰি ফুৰিছে কেলেণ্ডাৰৰ শেষ তাৰিখ
এতিয়াও দিবলৈ বাকী প্ৰেমৰ শেষ কিস্তি

বাদুলী-চুঙাৰপৰা ওলাই আহা ৰাতি
আন্ধাৰ বিছনা পাৰা
পাৰি দিয়া শীতল নিৰ্জনতা
ৰচনা কৰোঁ নতুন নিশি-সংহিতা

ৰাতিৰ উছৰত গহন আন্ধাৰত
নাঙঠ হয় দেৱতা পুৰুষ আদিম-অৰ্বাচীন
পুৰা সাৰি নিয়া জাবৰখিনিলৈকে চোৰা
পৰি থাকে ঘৰৰ কিমান গোপনীয়তা

■

মিছড্‌কল

হঠাৎ মোৰ ম'বাইলৰ পৰ্দাত তুমি বা আপুনি
কেইটামান অপৰিচিত ডিজিট
ডিজিটৰ সৈতে খেলি মই ভাল নাপাওঁ
সংখ্যাবোৰ পাতোঁতেও টেৰা-বেঁকা হয়
কিন্তু হাততে পায়ো কিবা হেৰুৱাওঁ যেন লাগিলে
মন মেলা-চিকাৰত নামে
আৰম্ভ হয় ডিজিটৰ কচৰৎ ৯৪৩৫১...
ঃ হেল'... হেল'... (নাৰী কণ্ঠ)
ঃ আপুনি এইটো নম্বৰত ফোন কৰিছিল নেকি?
ঃ আপুনি কোনে কৈছে?
ঃ (নাম কিয় লাগেহু আমি মাথোঁ দুটা নম্বৰ)
নহয় মানে... আপোনাৰ নম্বৰত এটা
মিছড্‌কল দেখুৱাইছে...
ঃ আপুনি কাক বিচাৰিছে?
(কাকো বিচাৰিবলৈ সময় নাই। আনকি নিজকো...)
(ময়োতো কাকো বিচৰা নাই)
ঃ ...আপুনি বাৰু ভাৰাঘৰ বিচাৰিছে নেকি?
ঃ নাই নাই...। মোৰ নিজা ঘৰ আছে।
ঃ তাৰ মানে আপোনাৰ এটা ঠিকনা আছে...
ঃ আপুনি ঠিক ধৰিছে...
ঃ সেয়ে হয়তো মিছড্‌কল দিছে...
ঃ আপুনি কোনে কৈছেনো? আপোনাৰ নামটো?
ঃ ছ'ৰি, ৰং নাম্বাৰ...
মিছড্‌কল তুমি য'তে আছা ভালে থাকা

ডিজিট কাৰো পৰিচয় নহয়
ফাটেকত নম্বৰ ডকা কয়দীৰো ইতিহাস আছে
আহক এবাৰ ছালৰ ভিতৰলৈ যাওঁ
ছালখন নোহোৱা হ'লেও
হেৰাই নাযায় প্ৰিয়জনৰ সুখ স্পৰ্শ
কাৰণ তাকতো আপুনি বৈ ফুৰে হৃদয়ত...

■

বিষয় তালিকা

সংখ্যাবোৰ মোৰ বাবে অদৃশ্য
তাৰিখবোৰ অদৃশ্য
অদৃশ্য মাহৰ শেষ
গতিকে মোৰ বাবে দৃশ্যমান কিবা এটা কৰিব খুজি
তেওঁ আঁঠুৱা তলৰপৰা ওলাই আহে
উকা কাগজৰ পিঠি এটা লৈ
মাহৰ অনিবাৰ্য তালিকাখন লিখে
আৰু লিখি যেতিয়া শেষ হয়
তেওঁৰ পাকঘৰৰ টেমাবোৰে হালিজালি নাচে
সেই দৃশ্য মই দেখোঁ

তেওঁৰ তালিকা আৰু অস্থিৰতা
দুয়োটা একেলগে মোৰ হাতত পৰে
তেওঁ জানে মোৰ তালিকাভীতি আছে
নেদেখা আখৰেও আমনি কৰে
আৰু তেওঁৰো তালিকাৰ বাহিৰলৈ যোৱাৰ
অহেতুক প্ৰৱণতা থাকে
সেয়েহে তালিকাখন ভাবস্তিৰে পঢ়ি
মোৰ তুলাচনীত উঠাই চাওঁ

আজি তেওঁৰ তালিকাখনত দেখিলোঁ
এটা আচৰিত ফৰমাচ— ১১। কবিতাৰ বীজ
কি এই আজগুবি— কিবা নতুন প্ৰডাক্টহ্নু
তেওঁ ক'লে ঃ তুমি কবিতা নিলিখা বহুদিন হ'ল
আজি বজাৰত পাবানে কবিতাৰ বীজ
(তেওঁ মোৰ সকলো কবিতাৰ প্ৰথম পাঠক)

একো নকৈ মই তালিকা পাঠত মন দিলোঁ
সকলো বস্তু মোৰ চকুত সাকাৰ হৈ উঠিল
দেখা পালোঁ শস্যৰ জন্মচক্ৰ, শ্ৰম-ঘাম-সংগ্ৰাম
পণ্যৰ বিতৰণ, বজাৰ, শুভলাভ অথবা মন্দা-দশা
তাৰ মাজৰ এটা দিনৰ জোনাকীৰ দৰে মই মোক— গ্ৰাহক
এই সকলোবোৰেই হ'ব পাৰে কবিতাৰ বীজ

কোনো বিলাসী সামগ্ৰীৰ দৰে তেওঁৰ নতুন ফৰমাচ
তালিকাৰপৰা মই নিঃসংকোচে কাটি পেলালোঁ...
■

মহানগৰীৰ কেমিকেল গধূলি

এইযে পালোঁহি—
কি কৰিব— সুহৃৰিকে এটা মাৰক
তাৰ পিছতে হ'লে বিজ্ঞাপন বিৰতি...

এতিয়া ব'লক ভিৰ ফালি ফালি
কোনেও আপোনাক দেখা নাই বুলি...
হেৰি আগৰ মানুহ, বহি দিয়ক
আগৰ মানুহ বহি দিয়ক...
বাসনাৰ দীঘল জিভাই কেনেকৈ চেলেকিছে চাওক
আপোনাৰ প্ৰিয় জি এছ ৰোড

আগৰ ফাকিটো ঢাকিবৰ বাবে আন এটা ফাকি
ফাকি মাৰি পিছে মনত ৰাখিব লাগে
ফাকিৰ চোলাৰ বুটাম নাথাকে, ছিগে
জীৱনটোওচোন এটা নিৰ্দোষ ফাকি
সময়ে মৰা ফেৰিৱালা চিঞৰ
নিৰ্ঘাত মৰণ জানিও জীয়াই থকাৰ
তাড়নাৰ কি অদ্ভুত ছলনা
গাখীৰৰ দোকানৰ আগত গাড়ী ৰখাই
জল্‌মল্ বিলাতীৰ বিপণিত হেৰায়
কত কেমিকেল গধূলি

বুকুত বিষ ওঁঠত সুখ
ছোৱালীটি মহানগৰৰ কলেজত পঢ়ে
মাজে মাজে হেনো তাইৰ কাষলৈ বাইক এখন আহে
কথাটো মাকৰ বাহিৰে আন কোনেও নাজানে

পলিথিনৰ হাজাৰ ৰঙীন চিলা বতাহতে উৰি ফুৰে
উৰাৰ পিছত পখিলা আপোনাৰ হৈ নাথাকে

এতিয়া খন্তেক আকৌ বিজ্ঞাপন বিৰতি
তাৰ পিছতে আমি আকৌ যাম...

■

আপেক্ষিক

তুমি তেওঁৰ গুণমুগ্ধ
দেখা পোৱা তেওঁৰ ওখ অৱস্থান
তোমাৰো তালৈ যাবৰ মন
পিছে বান্ধিব পৰা নাই বাট

তেওঁ প্ৰশংসা কৰে আন এজনক
এখন চহকী মনোজগত
দূৰৰপৰাই দেখিছে তেওঁৰ গুণীজন থকা ঠাই
সেই ঠাইত তেওঁৰো বহিবৰ মন

তেওঁৰ গুণীজন তোমাৰ প্ৰিয় নহয়
কাৰণ সেই উচ্চতা তুমি ঢুকি নোপোৱা
কাণেৰে নুশুনা, বুজি নোপোৱা তেওঁৰ অমাতৰ মাত

তথাপি তুমি আছা বাবেই তেওঁ আছে
তেওঁ আছে বাবেই আছে তেওঁৰ গুণীজন
■

সুখৰ কথা যে ৰাজীৱ বৰুৱাই এটা নিজস্ব ৰীতি ইতিমধ্যে গঢ় দিবলৈ সক্ষম হৈছে। প্ৰতীকধৰ্মী ৰীতিৰে (ফৰাচী প্ৰতীকবাদ নহয়) তেওঁ কবিতাত নতুন বাস্তৱৰ সন্ধান কৰিছে, যিটোৱে আগ্ৰহী পাঠকক স্থিতাৱস্থাৰপৰা মুক্ত কৰি নতুনকৈ ভাবিবলৈ বাধ্য কৰিব।

— নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য

ৰাজীৱ বৰুৱাৰ কিবা অলপ ক'ব লগা আছে। দেখাক দেখি পালৰ গৰুৰ দৰে তেওঁ কবিতাত মুখ দিয়া নাই। সমসাময়িক কবিতাত দুৰ্লভ কেতবোৰ জিজ্ঞাসা আৰু উপলব্ধি লৈ তেওঁৰ কবিতাৰ বণিজ। একেষাৰ কথাতে ক'বলৈ গ'লে আধুনিক নিঃসংগ মানুহৰ সত্তা আৰু অচিন বাস্তৱতাৰ সন্ধান তেওঁৰ এই জিজ্ঞাসা আৰু উপলব্ধিৰ মূল সূত্ৰ।

— ডঃ হীৰেন গোহাঁই

বেছিভাগ সমসাময়িক অসমীয়া কবিৰপৰা ৰাজীৱ বৰুৱাক স্বতন্ত্ৰ ৰূপত চিহ্নিত কৰিছে তেওঁৰ বিষয়বস্তুৰ বৈচিত্ৰ্যই, জীৱনবোধৰ মৌলিকতাই আৰু সংযত আবেগৰ তীব্ৰতাই।

— হোমেন বৰগোহাঞি

ৰাজীৱ বৰুৱা নিজস্ব বৈশিষ্ট্যৰে এজন উজ্জ্বল কবি। 'তুমি কি কবি, নিজৰ এটা পৃথিৱী নাই'ত তেওঁ পৃথিৱীক বোধ অনুভূতিৰ ধাৰকৰূপে চিত্ৰিত কৰিছে।

— হীৰেন্দ্ৰ নাথ দত্ত

ৰাজীৱ বৰুৱাৰ কবিতা gorgeously বৰ্ণনাত্মক।

— প্ৰদীপ আচাৰ্য

ৰাজীৱ বৰুৱাৰ 'খালি বটলৰ মালিতা' কবিৰ নিজা জীৱন বোধ, কথনভংগী আৰু সাধাৰণ চিনাকি পৰিস্থিতিক কেন্দ্ৰ কৰি অসাধাৰণ বুদ্ধিদীপ্ত চিন্তা প্ৰকাশ কৰা কবিতাৰ এটা উল্লেখযোগ্য সংকলন।

— ড০ আনন্দ বৰমুদৈ

ৰাজীৱ বৰুৱাৰ কণ্ঠস্বৰ অকলশৰীয়া, কিন্তু স্বাধীন আৰু নিজস্ব।

— অৰিন্দম বৰকটকী

ISBN 978-81-921469-0-4

Price: ₹ 100.00